

Den sikrede døgninstitution

GRENEN

- og de ti første ungdomssanktionsforløb

»De fik én til at tro på, at man kunne noget andet.«

SPECIALOMRÅDE

Kriminalitetstruede børn og unge

Psykatri og Social

Den sikrede døgninstitution Grenen

Hemmedvej 1,
8585 Glesborg
www.dok.rm.dk

Redaktion: Michael Aakjær, Lars Emil Andersen,
Michael Højer, Kirsten Holm-Petersen

Tekst: Kirsten Holm-Petersen

Fotos: Ulrik Tofte.

Fotos fra 2013 fra Grenen og Koglen

ISBN:

978-87-7788-292-0

Pjecen ligger på hjemmesiden
www.dok.rm.dk og kan derud-
over rekvireres på Grenen, så
længe oplag haves.

August 2014

Indhold

Forord 3

Grenen er skræddersyet til ungdomssanktionen 4

**De ti første unge i ungdomssanktion
- recidiv eller ej** 5

**Lonnie: En ung husmor i Sverige, hvis største
forbrydelse i dag er at råbe af biler, der kører
for stærkt** 7

**Johnny: Selvstændig vognmand med styr på
moms og skat - uden folkeskoleeksamen** 13

**Christina: Fra bankrøveri til
pædagoguddannelsen** 19

**»Ulla«: En dom og et ophold på Grenen
blev starten på et nyt liv** 25

**Lars Emil Andersen: Tryghed, ro og relationer
er afgørende for langtidsholdbare forløb** 30

Forord

Opmuntrende er det, at den generelle ungdomskriminalitet falder i disse år. Kriminalitet har store omkostninger for den enkelte og for samfundet. Til gengæld er udfordringen med at integrere de mest udsatte og kriminelle unge mennesker i samfundet ikke blevet mindre. Det kræver mange kompetencer at kunne begå sig i det moderne danske samfund og arbejdsmarked.

Socialpolitisk og fagligt er det derfor en vigtig dagsorden i de kommende år at kunne hjælpe flere af de unge i vores varetægt til et bedre liv i trivsel og fællesskab uden kriminalitet. Vi skal fortsat udvikle den nødvendige viden til virkeligt at forstå hver enkelt ung, så vi kan målrette indsatsen og yde den høje faglige kvalitet, som arbejdet med unge mennesker på kanten af samfundet forudsætter. Til det er den faseopdelte to-årige ungdomssanktion et uomgængeligt og nødvendigt redskab. Den er med til at skabe rammerne for et sammenhængende, individualiseret og meningsfuldt forløb for unge mennesker, som har brug for netop det.

I 2004 åbnede Den sikrede døgninstitution Grenen en åben afdeling i Glesborg på Djursland i tilknytning til den eksisterende sikrede afdeling i den gamle arrestbygning i Grenaa. Ungdomssanktionen var netop trådt i kraft, og åbningen i Glesborg skete med det formål at kunne tilbyde fagligt og organisatorisk sammenhængende ungdomssanktionsanbringelser. Meget vand er løbet under broen siden da. Rammerne og fagligheden er udviklet igennem årene og med erfaringerne. Den sikrede afdeling i den gamle arrestbygning er afløst af moderne sikrede afdelinger, samlet i Dalstrup på Djursland. Og Grenen er nu – som del af specialområde Kriminalitetstruede og Dømte Børn og Unge i Region Midt – en specialiseret leverandør af ungdomssanktionsforløb.

Det er altså 10 år siden, at de første unge gennemførte ungdomssanktionen i regi af Grenen. Vi har talt med nogle af de unge fra dengang. Unge, som i dag er 10 år ældre, og som lever meningsfulde liv uden kriminalitet. De har delt stærke og ærlige fortællinger om deres liv med os, som giver stof til eftertanke.

Ikke alle unge anbragt i sammenhængende ungdomssanktionsforløb på Grenen for 10 år siden – eller nu – ender med at kunne fortælle samme historie. For nogle lykkes det ikke at finde en socialt acceptabel plads i samfundet. Hvorfor det lykkes for nogle og ikke for andre, er et spørgsmål, som der er mange forskellige svar på. Tydeligt er det dog, at sammenhæng, vedholdenhed og faste relationer over tid er meget vigtige begreber i de unges fortællinger i dette skrift.

En stor tak skal der herfra lyde til de fire unge, der åbent og reflekteret har turdet dele deres liv før, under og efter Grenen med os. Der er vigtig læring i deres fortællinger til alle, der kommer i berøring med unge i ungdomssanktion.

August 2014

Ann-Britt Wetche
Socialdirektør, Region Midtjylland

Grenen er skræddersyet til ungdomssanktionen

Døgninstitution Grenen – i daglig tale bare Grenen – ligger på Djursland. Den består af:

- De to sikrede afdelinger Nord og Kronen i Dalstrup med i alt 10 pladser
- Den særligt sikrede afdeling Syd i Dalstrup med plads til fem unge
- De to åbne afdelinger Roden og Toppen i Glesborg med i alt 13 pladser.

Grenens første fem sikrede pladser blev oprettet i 2001 i det nedlagte arresthus i Grenaa. I 2005 udvidede Grenen i Dalstrup og har senere helt lukket afdelingen i Grenaa.

I 2005 oprettede Grenen de to åbne afdelinger i Glesborg. Med de åbne afdelinger skabtes »den sammenhængende anbringelse«, hvor de unge kunne blive i samme behandlingskultur og rammer under hele anbringelsen, og hvor de ansatte kunne arbejde med, at de unge undervejs i forløbet gradvist gik fra ydre til indre styring af deres liv.

Samspelet mellem de sikrede og de åbne afdelinger – plus kontaktpersonordningen med base i Glesborg – var og er skræddersyet til unge med dom til en ungdomssanktion. Frem til i dag (medio 2014) har cirka 70 unge været gennem en sammenhængende ungdomssanktion på Grenen. Nogle dog med kontaktpersoner fra deres egen kommune i fase tre.

Fællesaktiviteter og tillidstrin

Grenens leder gennem alle årene, psykolog Lars Emil Andersen, havde to faglige grundpiller med sig fra tidligere ansættelser: Aktivitetsbaserede fællesskaber og omsorgsfuld grænsesætning.

I dialog med medarbejderne skabtes kategorier, som også i dag er centrale, både på de sikrede og på de åbne afdelinger: Fx »Frie, fælles aktiviteter«, hvor de unge på demokratisk vis sammen vælger en aktivitet og »fælles (voksenbestemte) aktiviteter«. Pædagogik blev dermed tænkt ind i alle aktiviteter.

Tillidstrin blev næste nyskabelse. De unge arbejder sig i deres forløb på de åbne afdelinger gennem tre fast definerede og af de unge kendte tillidstrin. På de enkelte

trin tilbydes/får de frihedsgrader og den voksenkontakt, som de kan profitere af på dét tidspunkt. Samtidig motiveres de til prosocial selvstændighed ved tanken om, at de dermed kan rykke op på næste trin og dermed nærmere en udskrivning.

Veludstyrede værksteder, skolegang og ansættelse af et faguddannet lærerkorps gav værksteds- og skoleundervisning et gevaldigt løft. Op gennem 00'erne kom der, som i resten af den offentlige sektor, samtidig fokus på blandt andet kvalitetssikring og etik.

Kognitiv adfærdsterapi og evidens

Grenen fandt fra midt i 00'erne et begyndende, anvendt teoretisk fodfæste i den kognitive adfærdsterapi, der modsvarer den aktivitetsbaserede og adfærdsregulerende tilgang, som er udviklet på Grenen. På de årligt tilbagevendende uddannelsesforløb for pædagogiske medarbejdere undervises i »Den kognitive grundmodel« og sammenhængen mellem adfærd, følelser, krop og tanker hos de unge.

Evidensbaserede metoder er næste logiske skridt. Grenen fik i 2010 via Folketingets satspulje midler til frem til 2015 at indføre både ART (Aggression Replacement Therapy) og PAV (Projekt andre Valg) på Grenens sikrede afdelinger. Herudover indførtes MI (Motivational Interviewing eller på dansk motivationssamtalen).

De rigtige ansatte

Grenen har altid bestræbt sig på at ansætte personer med de rette sociale kompetencer og bestræbt sig på, at de ansatte var/er kontaktstærke, grænsefaste på en lærende måde og i stand til at skabe tryghed, udvikling og trivsel. Især i de første år på Glesborg måtte der et stærkt lederfokus på, hvordan balancen mellem at sætte grænser og give frihed blev forvaltet. ☒

De første ti unge i ungdomssanktion – recidiv eller ej?

I 2004 oprettede den sikrede døgninstitution Grenen de to åbne afdelinger, Roden og Toppen, i Glesborg. Samme år startede de første unge i ungdomssanktion på Grenen.

Grenen har bedt CFK - Region Midtjyllands tværgående forsknings- og udviklingscenter - om at kortlægge, hvordan det er gået de ti første unge, der fik en dom til ungdomssanktion på Grenen. Recidiv kan måles på mange måder. Vi har valgt at måle på, om de unge har modtaget *domme* henholdsvis to og fire år efter, at de er udskrevet fra Grenen efter afslutning af fase 2. De unge blev inddelt i tre kategorier:

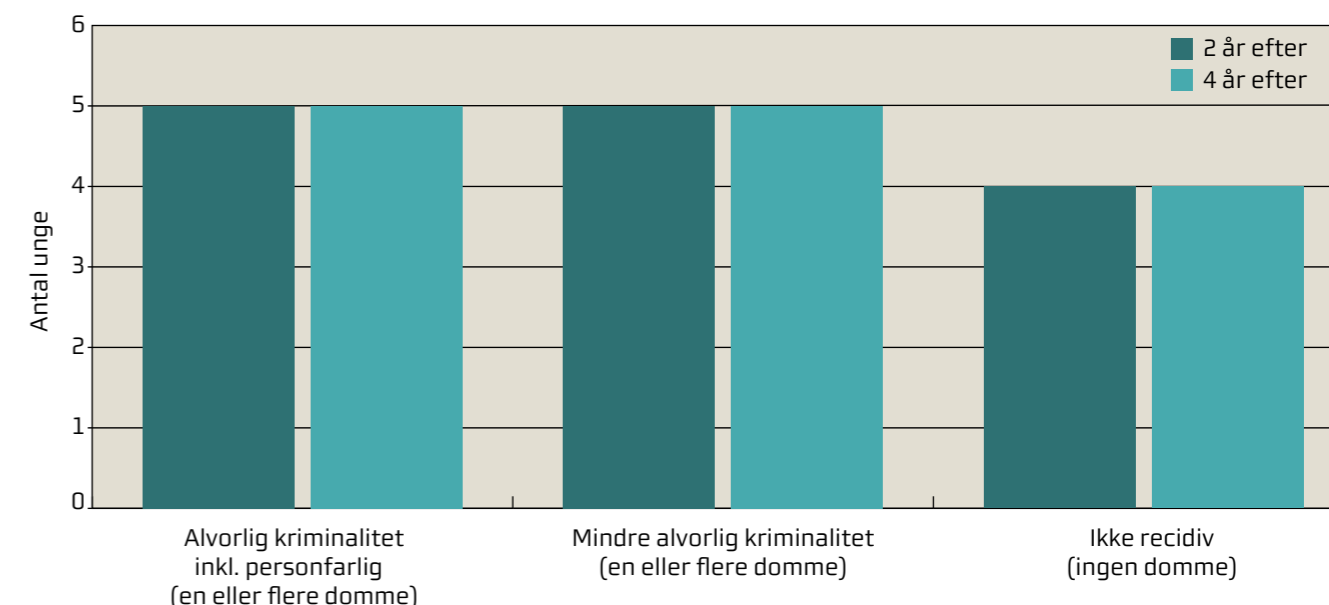
- Unge, der havde modtaget en eller flere domme for alvorlig kriminalitet – inklusiv personfarlig kriminalitet.
- Unge, der havde modtaget en eller flere domme for mindre alvorlig kriminalitet.
- Unge, der ikke havde modtaget domme.

Som det ses af skema 1 havde fem unge modtaget domme for alvorlig kriminalitet – inklusiv personfarlig kriminalitet – allerede to år efter udskrivning fra Grenen. Samme billede ses efter fire år. Fem havde modtaget domme for mindre farlig kriminalitet. Fire unge havde hverken modtaget domme to år eller fire år efter udskrivning fra Grenen.

Alle ti unge har modtaget en skriftlig anmodning om et interview. Fire af de unge har svaret positivt og er blevet interviewet. ☒

Skema 1. De første 10 unge, der var anbragt på Grenen i ungdomssanktion i både fase 1 og 2. Domme for kriminalitet 2 og 4 år efter udskrivning

Kilde: CFK, Folkesundhed og Kvalitetsudvikling

LONNIE:

En ung husmor i Sverige, hvis største forbrydelse i dag er at råbe af biler, der kører for stærkt.

24-årige Lonnie blev idømt ungdomssanktion i 2005 for røveriforsøg og vold. Sammenlagt var hun på Grenen i godt halvandet år. I dag arbejder Lonnie på et plejehjem i Sverige, hvor hun bor med sin mand og deres to små børn.

For Lonnie er der ingen tvivl om, at Grenen er årsagen til, at hun i dag ikke er død af stoffer og det hårde liv, hun førte, inden hun kom på Grenen. Lonnies beretning starter med en barndom, hvor hun var vidne til morens misbrug af alkohol og narko, og hvor hun tidligt tog ansvaret for sin lillesøster.

»Min mor er altid kommet i nogle hårde miljøer, så vi har set det hele, min lillesøster og mig. Mænd, der bankede min mor, min mor som butikstyv og prostitueret, min mor, der lukkede sig ude på badeværelset med kanyler og truslen om, at nu tog hun livet af sig selv. Vores far så vi ikke, for det forhindrede min mor, efter at hun havde smidt ham ud.

Da jeg var ni, røg min lillesøster og mig på institution. Min mor sagde, at vi skulle på ferie sammen, men da vi var ankommet til familiehusene, forsvandt hun ned på tanken efter cigaretter og kom ikke igen.

Efter otte måneder fandt kommunen en plejefamilie til os, men da de ikke kunne finde min mor for at fortælle hende det, ringede de til min far. Det var det første, han hørte om, at vi var blevet anbragt, og chokeret kom han og hentede os hjem til sig. Siden boede vi i Kalundborg hos ham og hans nye kone, som jeg i dag kalder mor.

Men det var for sent for mig. Skaden var sket. Det står også i mine papirer. Jeg gik hos en superdygtig psykolog, og hun sagde det lige ud til min far og mor: Fokusér på Lonnies lillesøster, hende kan I nå, hun kan reddes. Jeg begyndte at stikke af, stjæle fra min far og mor og komme i slåskamp

»Fem måneder efter tævede jeg forstanderen og blev tvangsindlagt på psykiatrisk afdeling. Jeg fik to diagnoser, borderline og ADHD, og en masse piller. Derfra gik det bare ned ad bakke.«

i skolen. Og jeg gjorde grin med psykologen. Jeg husker, at jeg sad og skulle lege med et dukkehus, så hun rigtigt kunne analysere mig, og jeg lavede sådan noget med, at faren i dukkefamilien kom hjem og voldtog moren. Jeg vidste jo, at det var sådan noget, hun sad og fiskede efter. Jeg arbejdede mod mig selv, virkelig. Og psykologen sagde, at jeg tog for hårdt på familien, at det knak min lillesøster, der havde mareridt om natten og sad og græd henne i skolen. Hun mente, at jeg skulle i psykiatrisk behandling.

Tævede forstanderen

Da jeg var 13 år, sagde jeg, at jeg gerne ville på opholdssted. Min far kørte mig derop. Undervejs sagde han, at »Lonnie, hvis du fortryder, så skal det være nu«. Men jeg var sikker på, at sådan et pigeopholdssted, det skulle blive sjovt. Fem måneder efter tævede jeg forstanderen og blev tvangsindlagt på psykiatrisk afdeling. Jeg fik to diagnoser, borderline og ADHD og en masse piller.

Derfra gik det bare ned ad bakke. Jeg kom i den ene plejefamilie efter den anden. Én kaldte jeg Hitler-familien, de var helt sindssyge, de havde to køleskabe, ét til plejebørnene med billig mad, og ét til sig selv. Derfra kom jeg til en hippieplejefamilie, der sagde, at jeg skulle gå en tur rundt om bygningen, hvis jeg følte behov for min Ritalin. De vækkede mig også om morgenen og spurgte »Lonnie-pige, har du lyst til at gå i skole i dag?« Jamen, hallo! Jeg boede lidt tid hos mine gudforældre, som jeg elsker overalt på jorden, men kommunen mente ikke, de var rustet til at have mig. Og så kom jeg på to.. nej tre skoleskibe, hvor jeg forsøgte at brænde det ene ned. Ind imellem var jeg indlagt på psykiatrisk afdeling, og derfra kom jeg til et opholdssted for kriminelle unge i Holbæk.

Spyttede på anklageren

Det var dér, jeg og min veninde slog en pige ned. Vi gik gennem byen, og vi kedede os, det var forfærdeligt, jeg havde ingen kontakt med min familie, og vi havde ingen penge eller noget som helst.

Det var mørkt, og vi gik på en sti og sagde, at »Gud, det er da lige sådan et sted, man skal slå én ned«. Og i det samme kom pigen. Altså vi gennemtæskede hende jo ikke, vi snakkede lidt med hende og sagde, at vi gerne ville have hendes Mp3-afspiller, og der blev lidt skubben og riven i hår, men hun stod da op, da vi gik. Dagen efter kom politiet så og hentede os, vi blev varetægtsfængslet, og så stod jeg for første gang i byretten. Jeg kunne mærke min fars øjne *brænde* ind i min nakke. De havde jo ligesom ringet til mine forældre, der var til begravelse på Falster og sagt, at »jeres datter bliver fremstillet kl. 13«, så de måtte køre som død og ulykke for at nå det.

Jeg spillede smart i retten. Da politiet havde hentet mig, havde jeg haft pigens peberspray på mig, men i retten ville de ikke tro på, at det ikke var min. »Det skal hun jo sige«, sagde anklageren og forsøgte at få det til at se ud som om, jeg var sådan en grim én, som ingen ville ha'. Så løb jeg op og spyttede på anklageren og sagde til dommeren, at »du er så tyk, at hvis man sprætter dig op, så kan man fodre en hel negerlandsby« eller noget i den stil.

Først kom jeg på en sikret institution på Sjælland. Men jeg blev overflyttet til Grenen, og efter 14 dage fik jeg så min dom. Jeg kan huske, at jeg sad nede i retten og græd og sagde, at de ikke måtte sende mig tilbage til Grenen, at det var superhårdt og supernedern med alle de regler. På institutionen på Sjælland gjorde man bare, som det passede én, og der kunne man også få hash.

Morgenmad kl. 8 dut

Men jeg kom altså tilbage på Grenen, og det med strukturen var superhårdt i starten. Ikke så meget på grund af, at der ikke var nogen stoffer, så afhængig havde jeg heller ikke været, selvom jeg tog alt, når jeg havde penge – lighergas, hårlak og benzin. Men nu havde jeg jo flakket rundt i tre år, uden at nogen havde turdet fortælle mig, hvad jeg skulle gøre, folk havde bare givet op på stribe. På Grenen kom de ind kl. 7.30 og sagde, at det var op – og så var det op. Ikke noget med »fuck dig, jeg bliver liggende« Og så var det morgenmad kl. 8 dut og derefter skolegang, alt var skema-lagt, det stod på en whiteboardtavle ude i køkkenet, der var madlavning, rengøring og oprydning, duk, duk, duk.

Jeg var helt grå, da jeg kom til Grenen. En af de ansatte, jeg stadig har kontakt til, kaldte mig den grå mus. Mit hår hang ned foran ansigtet som et gardin, og jeg sad bare og kiggede ud, helt grå og klam.

Det var SÅ hårdt at stå i, selv om jeg i bakspejlet godt kan se, at det var supergodt. Det blev jo nemmere efterhånden, jeg blev nærmest afhængig af strukturen og følte mig tryk. Og selv om jeg i mange år havde haft ufatteligt svært ved at knytte mig til andre mennesker, så begyndte jeg at få en god forbindelse til nogle af de ansatte. Jeg begyndte at blomstre, hvis man kan sige det. De havde fået trappet mig ud af min adhd-medicin ved hjælp af en psykiater, fordi de ikke mente, at min damp var slem nok til medicin.

Normal teenager for et par timer

Efter fem måneder blev jeg overført til den åbne afdeling i Glesborg. I starten gjorde jeg alt muligt for at blive tilbageført. For eksempel stak jeg af, og jeg spiste også en elpære. Men lige meget, hvad jeg gjorde, så blev jeg ikke tilbageført, fordi de vidste, at det var derfor, jeg gjorde det. Det eneste, der skete, var, at jeg kom over og bo i midterafdelingen, hvor man er alene sammen med personalet, og jeg røg også ned i tillidstrin, men jeg blev ikke tilbageført.

Der gik noget tid på Glesborg, før jeg begyndte at åbne op for personalet. Men det kom. Jeg fandt en stor passion i smedeværkstedet. Da jeg var på besøg på Glesborg sidst, så jeg, at de stadig havde en brændeovn stående ude i haven, som jeg havde lavet. Smedearbejde fandt jeg utroligt meget glæde i, og Anders nede på værkstedet... hold da op nogle skænderier vi kunne have. Vi var som hund og kat, det var helt vildt. Vi stod og råbte af hinanden hele dagen, men det gav mig... jeg er jo også stædig, han skulle sateme ikke vinde, så jeg kom derned dagen efter, og det hjalp mig jo.

Jeg ville ikke gå på skolen i Glesborg, det fik jeg intet ud af. Det lyder selvfødt, men jeg var for dygtig. Jeg har altid været god i skolen, selvom jeg aldrig kom. Min største frygt var at stå helt nyudklækket fra Grenen uden nogen

»Der gik noget tid på Glesborg, før jeg begyndte at åbne op for personalet. Men det kom. Jeg fandt en stor passion i smedeværkstedet. Da jeg var på besøg på Glesborg sidst, så jeg, at de stadig havde en brændeovn stående ude i haven, som jeg havde lavet.«

som helst skolegang og skulle starte helt forfra. Det var Grenen, der foreslog, at jeg skulle tage en 9. klasse, det mente de, at jeg var klar til, og at jeg spildte min tid med at sidde og lave små regnestykker. Det ville jeg supergerne, og det var fedt at få lov til at komme ud og være en normal teenager for et par timer, det var fantastisk.

Der var ikke nogen i min klasse, der vidste, at jeg kom fra Grenen. Jeg begyndte også til håndbold oppe i Glesborg-hallen. Og jeg tog min 9. klasse med 13 i dansk og 11 i matematik.

En rigtig havnearbejder

Jeg gik til mange ting på Grenen, anger management, misbrugskonsulent og psykolog. Psykologen var fantastisk, jeg elskede at komme hos hende. At have et voksent menneske, én du ikke omgikkes med dagen lang, én, der satte sig sammen med dig i en sofa, og som bare lyttede til dig. Det var skønt, det var rigtigt skønt, og jeg blev klogere på mig selv, hun har hjulpet mig så meget. Hun var jo ikke

personale, de har den der magt over dig. Dem kan du ikke sige til, at du synes, de er nogen idioter, for du skal gå op ad dem hele dagen, og det skaber en negativ stemning uanset hvad.

Anger management var en gruppeting. Meget af det var rollespil, så vi lavede en masse grin med det. Vi var 20 unge mennesker, der skulle stå og lade som om, at en af os var blevet sprunget over i køen i Føtex. Det blev hurtigt til, at »hvad så din fede kælling«, og så stod vi alle sammen ude ved siden og grinte. Hvis jeg skulle have lavet rollespil alene med en terapeut, ville det måske have været noget andet end at stå over for 16-årige Amdi og lade som om, han var en sur gammel dame, der havde sprunget over mig i køen. Der var også en masse kedeligt på tavlen, at vrede sidder her i hjernen, og det er forbundet med ...det fangede ikke vores interesse.

Min misbrugskonsulent var en lort. Han sad og fortalte mig, at jeg ville dø ensom med den indstilling, jeg havde til livet. Jeg havde fortalt ham – og det tror jeg på den dag i dag – at jeg ikke stoler 100 procent på andre mennesker. Når alt kommer til alt, og du står i et totalt cataclysm, så er alle sig selv nærmest. Misbrugskonsulenten rejste sig og råbte af mig, at det ikke var noget mysterium, at jeg var endt dér, hvor jeg var. I det samme kom der et personale forbi, og jeg tror, det endte med, at han blev smidt ud.

Der var meget varme på Grenen. En af dem, det første, han gjorde, når han så mig, var at komme og give mig en krammer. Ikke sådan creepy men omsorgsfuldt. Han har jeg kontakt til den dag i dag. En anden, som jeg også har kontakt til, var den eneste, der kunne sidde og kalde mig grimme ting, uden at jeg flippede helt ud. »Jeg siger det jo kun, fordi jeg holder så meget af dig«, sagde han, han var en rigtig havnearbejder. Så var der nogen, jeg slet ikke kunne klare, og som en anden ung var helt vild med, og sådan skal det jo være. Der var mange jokes, brydekampe og kram, de gav altid kram.

1000 post-it

Samtidig var det meget med, at »det bestemmer vi og slut«. Hvis det regnede, og vi ikke gad spille fodbold, »det er ærgerligt, gå ud og tage sko på«.

Jeg vil ikke sige, at det er negativt, for der skal være nogle, der skærer igennem. Ellers bliver det som på den anden sikrede afdeling på Sjælland, hvor det var de unge, der styrede showet.

Når vi skulle lave mad, sagde vi bare »fuck jer«, og så lavede personalet mad. På Grenen, hvis jeg ikke lavede mad, så røg jeg på værelset og slut. Der var brug for, at der var nogen, der havde den der magt, uden at det var sådan, at »ha, ha, jeg har nøgler, det har du ikke«.

Jeg begyndte også at arbejde med min borderline. Jeg har det meget med rutiner, ting skal være det samme, ellers bliver jeg sur og fysisk syg. I starten på Glesborg hang der post-it over det hele. Da min farfar kom og besøgte mig første gang, sagde han, »Lonnie du behøver da ikke kunst på væggene«, der hang nok 1000 post-it, og jeg lavede lister over alt, hvad der skulle foregå dagen efter.

Da jeg havde taget min 9. klasse, begyndte vi at tale om, hvad der så skulle ske. Planen var, at jeg skulle flytte ind til Grenaa, bo i en lille lejlighed og tage en HF med tilsyn fra Grenen. Jeg tror, det var mig, der kom op med den idé sammen med afdelingslederen. Jeg følte jo, at jeg havde brændt alle mine broer på Sjælland gevaldigt, så jeg havde ikke noget at komme tilbage til. Jeg var også flov over for min familie, flov over den måde, jeg havde behandlet dem på og ikke sikker på, at jeg kunne komme tilbage og fungere normalt.

Sateme så glad for at bo der

Men det gik lidt anderledes. Jeg blev så gal på en af personalet på Glesborg, at jeg gik min vej. Han havde været rigtig grim mod mig altid, havde for eksempel truet med, at jeg ikke kunne komme hjem på min 18-års fødselsdag, fordi jeg ikke havde gjort ordentligt rent oppe i emhætten og nede under min seng. Kort tid inden, jeg skulle flytte til Grenaa, sagde han, at jeg skulle »fise på værelset« i en situation, hvor andre personaler havde givet mig lov til at være i stuen. Det ville jeg ikke finde mig i, så jeg skrev en seddel, »tak for denne gang, jeg har været ufatteligt glad for at være her, men det her står jeg ikke model til«. Jeg gik de otte kilometer til Grenaa, så havde jeg cuttet navlestrengen!

Jeg ville jo fortsat gerne i fase tre på Grenen. Men filmen knækkede dér, hvor Grenen ville bestemme, at jeg ikke måtte have kontakt med andre unge, der var flyttet fra Grenen, fordi de ikke mente, det var godt for mig. De ville også have et skema for, hvad jeg lavede hele tiden, og det ville jeg ikke ha'. Og så sagde de, at hvis ham, jeg ikke kunne lide, var på arbejde, så kunne det godt være, at det var ham, der kom på tilsynsbesøg. Det ville jeg ikke have.

»Hvad jeg har fået fra Grenen? De har givet mig disciplin, det var hårdt tiltrængt. Struktur har jeg fået. I dag ligger det på rygraden, så jeg undgår de situationer, som jeg ikke kan håndtere.«

Det var hårdt at flytte fra Grenen, jeg var sateme så glad for at bo der. Jeg tror, jeg er Grenens største fan. Og jeg tror også, de godt kunne lide mig, og at de forsøgte at pakke mig ind i vat i fase tre. Men jeg følte bare ikke, at det var det, jeg havde brug for.

Mit første jobinterview

Så jeg flyttede tilbage til Kalundborg og fik en kontaktperson dér. Men der var ikke andet end sure blikke i Kalundborg, jeg vadede rundt i brændte broer, tidligere klassekammerater og nogen, jeg havde gået i byen med. Så det ender med, at jeg en dag, hvor jeg er rigtigt ufatteligt fuld, kommer i barslagsmål, kaster rundt med nogle stole og sådan noget. Jeg ringer til min kontaktperson lige dér, og han kommer og henter mig. Næste dag siger han, »Lonnie, du skal ikke blive boende i Kalundborg, det giver dig intet godt«, og jeg var også droppet ud af skolen.

Han fandt mig en lejlighed i Taastrup, og siden den dag har der faktisk ikke været noget. Jeg ringede et par gange til ham, når jeg havde problemer. En gang, hvor jeg var et sted, hvor der blev taget stoffer, ringede jeg og sagde, at jeg gerne ville have ham til at komme og tage mig væk derfra. Og en gang, hvor jeg besøgte min mor, og hun var så fuld, at hun blev rigtigt grim i munden, og hvor jeg var bange for, at det kunne ende i slagsmål.

Han hjalp mig også med at skrive jobansøgninger, og han gav mig en high five i døren ind til mit første jobinterview

som telefonsælger, hvor jeg fortalte dem om min baggrund, og de sagde, at »hatten af, fordi du er ærlig, det skal du ikke straffes for mere«. Senere troppede jeg selv op ude på et plejehjem og fik arbejde, selv om jeg ikke var uddannet.

Mit ønskemål at give noget til andre

Jeg begyndte på en sosu-uddannelse men fik fostervandsforgiftning, da jeg var gravid med min første, og måtte holde op. Siden flyttede vi til Sverige, hvor jeg bor i dag med min svenske mand og vores to børn. Jeg arbejder på et plejehjem. På en måde har jeg vidst meget længe, at jeg ville arbejde med mennesker. Min plejemor nr. to havde en mor, der boede på plejehjem, og når vi besøgte hende, var jeg fascineret af den omsorg, de ansatte gav, at der er nogen, der har så meget overskud i deres liv, at de kan hjælpe nogen, som de i princippet ingenting har med at gøre. Den følelse har ligget der lige siden, selvom det ikke var noget, jeg talte med nogen om, heller ikke på Grenen. Det var mit ønskemål at nå dertil, at jeg kunne rumme at give noget til andre mennesker.

Hvad jeg har fået fra Grenen? De har givet mig disciplin, det var hårdt tiltrængt. Struktur har jeg fået. I dag ligger det på rygraden, så jeg undgår de situationer, som jeg ikke kan håndtere.

De har givet mig selvtillid. Det har de også. Troen på, at jeg kan klare at bryde den sociale arv. På et tidspunkt var jeg jo sikker på, at jeg ville ende som min mor, og hendes mor og hendes mor, der alle er fordrukne. Den måde, de kørte Grenens sikrede afdeling på, det var det, jeg havde brug for. De var hardcore, men som de selv siger: »Her på den

sikrede piller vi dem ned, så vi kan bygge dem op igen«. Og det gør de. På Glesborg er der mere frit, men det er samme skema, samme struktur, samme politik med belønning og straf, og der er ikke noget, der er ok det ene sted, som ikke er det det andet. Så det er forenet.

Flere bankkonti end de fleste

De ringede jo også til mig. Det første år, efter jeg var flyttet, snakkede jeg med nogen fra Grenen mindst en gang om ugen. De inviterede mig på weekend, Lars Emil ringede, og de ønskede mig alt det bedste. En af de tidligere ansatte er gudfar til mine børn.

Selvfølgelig sidder der noget i mig fra tidligere. Da jeg var lille, gemte jeg mad i mit pudevær, fordi jeg var bange for at gå mange dage uden mad. Det gør jeg ikke længere. Men jeg har flere bankkonti end de fleste, 10 tror jeg, en til mad, en til tøj, en til ferie, en til husleje for eksempel. Det gør mig tryk. Jeg kan stadig også godt blive dårlig, selvom jeg har fået meget styr på min borderline, hvis nogen aflyser et møde, eller min mand får overarbejde, uden at det er planlagt. Og nogle gange kommer jeg i situationer, hvor jeg tænker, at »hvis du havde mødt den gamle Lonnie, så havde hun tændt helt af på dig og pandet dig én«. Men ellers er der ikke noget.

Det eneste er, at jeg er blevet så meget husmor, at jeg kan råbe efter biler, der kører for hurtigt forbi på vejen, at »ja, det er flot, Brian, se om du ikke kan køre nogle børn nedovre fra skolen«.

Jeg er mor til to, så det er jeg jo nødt til.«

»Han hjalp mig også med at skrive jobansøgninger, og han gav mig en high five i døren ind til mit første jobinterview som telefonsælger, hvor jeg fortalte dem om min baggrund.«

Det gik så hen og blev til nogle indbrud og noget. En dag efter et indbrud om natten, fortalte jeg det til min mor, og hun sagde bare, at »bare du ikke bliver opdaget«. Lige dér kunne jeg mærke, at nu skulle jeg væk fra byen, inden det gik galt. Så da kommunen indkaldte mig til samtale, dukkede jeg op og sagde, at »I er simpelthen nødt til at få mig væk fra byen. Jeg har et problem med stoffer, og jeg er begyndt at lave indbrud for at skaffe penge. Så hvis det fortsætter, så ryger jeg i fængsel«.

Kommunen gjorde ikke noget, de sagde, at de havde brugt alle deres muligheder. Jeg var lige fyldt 15 år. Min socialrådgiver sagde lige ud i hovedet på mig, at jeg måtte gøre, hvad jeg havde lyst til.

»Du er anholdt«

Der gik så et halvt år til. Jeg skyldte nok 20-25.000 kr. til dem, jeg rendte rundt med. En aften sagde de så, at »nu skulle der ske noget«. Vi kørte ud til min kærestes mor, og så sagde de, »vi sætter ild i hendes bil«. Det ville jeg ikke være med til, men den ene af dem trak en pistol og sagde, at hvis jeg ikke ville være med, så »skyder vi knæskallerne af dig«. På en måde var de meget mærkelige, for de fik jo ikke deres penge på den måde, men de kedede sig jo også.

Den aften og nat tog det overhånd. Vi var to, der flere gange forsøgte at slippe væk, men de to andre truede os med pistolen, så vi blev sammen hele natten. Fire mand på to scootere. Jeg kan ikke huske, hvor mange biler vi endte med at sætte ild til. Jeg husker en traktor i en plantage, nogle kassebiler, nogle biler nede ved havnen. Det var helt vanvittigt. På et tidspunkt ved vi, at politiet og brandvæsenet er i gang, så vi fløjtede bare rundt på scootere og endte hjemme hos mig, hvor vi sad og tog lidt stoffer.

Da det bankede på døren, sagde jeg til de andre, at »hvis det er Jehovas vidner, så banker jeg dem«, jeg var væk på alt muligt. Men det var politiet. »Klokken er så og så mange, og du er anholdt, sigtet for det og det«.

Jeg forklarede politiet alt. Om cykeltyverierne, om indbruddene, om min gæld og om, at jeg var blevet truet til at være med til det med bilerne. Jeg blev varetægtsfængslet og overført til Aarhus Arresthus om natten. Jeg husker, at en af fængselsbetjentene sagde til mig, at »hvis der er så meget som et brandhul i dit sengetøj i morgen tidligt, så får du tæsk. Og hvis du trykker på alarmen i løbet af natten, så får du tæsk«. Der stod jeg, 15 år gammel og var megabange.

»Kommunen besluttede, at jeg skulle på Glesborg, der lige var åbnet. Jeg var den første unge, der var ude at se det overhovedet, og da jeg kom derud, stod der to voksne derude og tog imod, som havde kendt mig, siden jeg var seks år. «

Pædagoger er for meget

Jeg blev sendt videre til en institution på Sjælland, fordi beviserne mod mig var så gode, at jeg ikke bare kunne løslades inden retssagen. Der var jeg i et halvt år. Det føltes ikke som et fængsel, der var en kæmpe fodboldbane og skov på den ene side. Der havde jeg det godt. Bortset lige fra, når der var pædagoger på arbejde. Pædagoger, de er for meget. Sådan har jeg altid haft det. Når jeg hidser mig op, så siger de, »sæt dig nu ned og slap af, lille ven«. Det hjælper jo ikke på sådan en som mig, jeg bliver bare mere hidsig af det. Jeg kan bedst med dem, der siger »nu stopper du, og så holder du simpelthen bare din kæft«.

Jeg havde det dårligt med det, jeg havde lavet. Det kunne have kostet menneskeliv. For eksempel brændte vi nogle biler af nede ved Stena Line, hvor folk kunne have ligget og sovet for at vente på færgen. Jeg hørte bagefter, at en af de biler, vi havde sat ild til, først brød i brand, efter at de, der havde bilen, havde kørt et stykke tid. Tilfældigvis var de lige stået ud af bilen igen. Det var noget med, at benzinslangen ikke var blevet klippet helt over, så bilen godt kunne køre et stykke, før det gik galt. Det er først inden for de seneste fem-seks år, at jeg overhovedet kan tale om det. Det har været meget svært for mig at acceptere, at jeg har været sådan.

Strammere på Grenen

Da jeg havde været på Sjælland i lidt over et halvt år, fik jeg min ungdomssanktion og blev overført til Grenens lukkede

afdeling i december 2004. Det første, Grenen gjorde, var at tage det hjemmebesøg i julen og nytåret fra mig, som den anden institution havde lovet mig. Det blev jeg rigtigt skuffet over, jeg havde ikke set min lillesøster i et halvt år. Og så kom der en ansat ind til mig på mit værelse og sagde, at jeg skulle skrive en stil om, hvordan mit liv havde været. Jeg kiggede på ham og sagde, at »du får fand'ne mig til at skrive nogen stil om noget som helst«. »Fint, så kan du sidde på dit værelse, indtil du får den skrevet«.

Dagen efter kom der to andre ind til mig, der har kendt mig, siden jeg var bette, Grenaa er jo ikke så stor. »Johnny, skriv nu den stil«. Men jeg ville ikke, og det endte med, at jeg sad på værelset næsten en uge. De samme to prøvede igen at få mig til det, »du kan jo bare skrive, at du hedder Johnny, at du er 15 år, og at du har lavet det og det...«. Det gjorde jeg så. Men det blev der også ballade over. Ham den ansatte godkendte det kun, fordi de to andre voksne blandede sig.

De var mere stramme i det på Grenen end det, jeg var vant til fra Sjælland. Dé, hvor jeg kom fra, hvis der var to unge, der havde det godt sammen, så kunne vi godt sætte os ind på et af værelserne og snakke. Det måtte man ikke på Grenen, der skulle være en voksen med hele tiden, de betragtede os mere som nogle rigtige bøller, selv om nogen af os ikke var det.

Jeg brugte mest min tid på at træne og lave lidt håndværk. Skole, det vidste de godt, at de lige så godt kunne lade være med.

Trininddeling

Kommunen besluttede, at jeg skulle på Glesborg, der lige var åbnet. Jeg var den første unge, der var ude at se det overhovedet, og da jeg kom derud, stod der to voksne derude og tog imod, som havde kendt mig, siden jeg var seks år. Jeg følte mig meget hjemme, og der gik ikke mere end to dage, så flyttede jeg derud. Vi var to unge, der ankom som de første unge overhovedet på Glesborg, men jeg var der en halv time før ham.

Det var svært at vænne sig til Glesborg. Jeg var kommet på trin ét, og det betød, at jeg ikke engang måtte gå ud og ryge en smøg uden en voksen, og jeg kunne heller ikke bare gå ind på mit værelse sammen med en af de andre unge. Jeg var på trin ét i lang tid. Hver gang, jeg var på vej op på trin to, så kom ham med fristilen fra Grenaa på besøg. Jeg ved ikke, om det var en test, de kørte med mig

»Men det begyndte jo at gå lidt fremad. Jeg fandt ud af – sådan som de også sagde det – at ude i den virkelige verden, der duer det bare ikke, at man tænder af på den måde over for andre, det duer ikke.«

– men det endte altid med, at jeg sad nede på mit værelse resten af dagen. Det var tit, når vi havde rengøring, at han kom. Så gik han rundt på ens værelse, næsten med hvide handsker, og hvis han fandt en lille smule støv, så skulle det bare gøres om. Og så tændte jeg af og råbte og skreg alt muligt.

Men det begyndte jo at gå lidt fremad. Jeg fandt ud af – sådan som de også sagde det – at ude i den virkelige verden, der duer det bare ikke, at man tænder af på den måde over for andre, det duer ikke. Og hver gang, jeg viste, at jeg kunne lade være, så satte de jo sådan et flueben. De lavede også nogle daglige rutiner, som man skulle følge, og det gik faktisk rigtigt godt for mig. Jeg begyndte at blive bedre og bedre til at styre mit temperament og falde til ro. De var også gode til at trække mig til side og mærke, når jeg havde det lidt træls.

Mens jeg var på trin to, skulle vi til Østrig på skiferie. Det lå på det tidspunkt i luften, at jeg snart skulle på trin tre, så om aftenen fik jeg lov til at løbe lidt ud for mig selv. De sagde, at »han er klar til det«. Det at være ude selv, det, syntes jeg, var hyggeligt, der kunne jeg mærke, at nu går det fremad.

Stak mig nogle skærebukser

I den tid gik jeg meget på værkstedet, for skolen sagde mig ikke noget. Jeg havde det rigtigt godt med at gå ude i skoven, der havde været orkan, så der var en masse træer,

der skulle ryddes op i. Det fandt de ud af, jeg var god til. Der skete jo noget, når de »jawet« en motorsav i hånden på mig og stak mig nogle skærebukser og en traktor.

Jeg vidste, at for at jeg kunne få lov til at forlade Grenens område alene, så skulle jeg være på trin tre. Der var nogle af dem, der var i Glesborg i kortere tid end mig, der var på trin tre. Men så kom det lige så stille og roligt. En dag, jeg kom hjem fra værkstedet, kaldte de mig ind til en samtale, de var enige om, at jeg skulle være på trin tre. Og så gik der kun en måned, så røg jeg ud at fiske. Jeg havde jo snakket meget om, at det med at sejle det kunne jeg godt lide, og så var der én, hvis svoger var fisker. Hans fiskekutter kom jeg med på.

Det endte faktisk med, at jeg fik lov til at forlænge mit ophold på Glesborg med et halvt år. I al den tid var jeg ude at fiske, nogle gange tre-fire uger ad gangen, og så hjemme på Glesborg tre-fire dage. Så kunne jeg finde på at ringe hjem til køkkendamen, »ved du hvad, kan du ikke lige gøre plads, jeg kommer hjem med 15 hummere«. Så havde jeg hummer med til dem alle sammen. De syntes, det var så herligt, når jeg kom hjem. I den sidste tid boede jeg i udslysningsafdelingen for mig selv, når jeg var hjemme. Det var lige som at have en lejlighed, det var kanon fedt. Og jeg skulle ikke deltage i aktiviteterne lige som de andre, men jeg måtte godt.

Civilpolitiet

Planen var, at da jeg flyttede fra Glesborg, skulle jeg blive ved med at fiske. Grenen fandt en lejlighed til mig i Grenaa, og jeg fik en kontaktperson, det var ham, hvis svoger havde fiskekutteren.

Men jeg ødelagde det for mig selv. Jeg begyndte lidt med nogle forkerte mennesker, og jeg holdt op med at fiske og levede af kontanthjælp. Jeg sagde min kontaktperson fra lige så hurtigt, jeg kunne, jeg ville bare passe mig selv, der var ikke nogen, der skulle bestemme over mig længere. Jeg begyndte at gå sammen med én, hvis stedfar solgte hash. Hvis folk ikke betalte deres gæld, så dukkede mig og ham op, og vi var altså ikke sjove at få besøg af. Mig skal man ikke tage fejl af. Jeg er ikke stor, men hvis jeg bliver hidsig, så lukker der en klap ned, og om du så er dørmand, så ryger du i gulvet.

Det var et held, at jeg ikke kom på kant med politiet. Lige inden jeg mødte hende, jeg er sammen med i dag, overvejede jeg at starte op med at sælge for at tjene nogen

penge, og jeg var begyndt at drikke hver dag. Men det stoppede hun. Faktisk havde jeg kendt hende, siden jeg var to år, men vi mødtes først rigtigt et halvt års tid efter, at jeg kom ud igen. På et tidspunkt, efter at jeg flyttede ud fra Glesborg, begyndte vi at have lidt kørende. Hun ville have, at jeg skulle stoppe med at drikke og med de andre ting, hvis vi skulle være kærester.

Jeg begyndte at fiske igen, og selv om jeg faldt lidt i en gang imellem, gik det sådan set fint. Men så en dag, hvor jeg var hjemme i min lejlighed efter en fisketur, bankede det på døren, det var civilpolitiet, der ville ind og ransage min lejlighed. Så fandt jeg ud af, at min kammerat, der havde boet i min lejlighed, mens jeg var ude at fiske, havde lånt lejligheden ud til nogen, der solgte narko. To dage senere, mens jeg var nede og sove hos min kæreste, blev der smadret en rude i lejligheden, og nogen stjal en computer.

Skal giftes næste år

Da jeg kom op i lejligheden sammen med min kæreste, så kiggede jeg på min kammerat og sagde »nu flytter du ud, og jeg siger lejligheden op«. Og så kiggede jeg på min kæreste og sagde »og jeg flytter ned til dig. Hvis jeg skal videre, og det her skal blive til noget, og jeg skal ud af alt det her, så er det dét, der skal til«. Den kom bare sådan. Og nu har vi boet sammen i fem år og står faktisk og skal giftes næste år.

Jeg var parat. Jeg fandt den tryghed, jeg manglede, i hende og hele hendes familie. Hendes far var en af de bilejere, det var gået ud over den gang, og i starten ville han ikke se mig. Men i dag er han min reservefar, vi tager nogle gange på fisketur sammen alene eller sammen med hans venner.

Et halvt år efter, at jeg var flyttet ned til min kæreste, fik jeg det rigtigt træls. Begyndte at høre lyde og se ting, der ikke var der. Min læge sagde, at jeg nok havde en angstdepression, og til sidst fandt jeg en psykiater uden ventetid. Han sagde, at jeg havde ADHD og en angstdepression, og jeg gik sygemeldt i to år på medicin, hvor jeg bare gik hjemme og ikke kunne overskue noget som helst.

CVR, moms og skat

En dag kom der en besked til mig på Facebook, »Hej Johnny, hvordan går det i Grenaa?« Det viste sig at være den mand, som min mor boede sammen med til jeg var femseks år. Det endte med, at vi skulle mødes. Min kæreste kørte bilen derover, jeg var helt ude af den, sad og rystede

og svedte og skulle have en øl på vejen. Hans kæreste sagde, at vi lignede hinanden helt vildt. Og fire måneder efter det første møde, stoppede jeg med min angstmedicin og min ADHD-medicin. Det eneste, jeg tager i dag, er noget Seroquel for at falde i søvn. Jeg regner med at tage hans efternavn på et tidspunkt, det har han og kæresten ikke nogen problemer med.

Jeg var på det tidspunkt begyndt at køre for en vognmand. Jeg havde tilbudt at arbejde 14 dage gratis for ham, og derefter fik jeg job hos ham. For to år siden kiggede vognmanden så på mig og spurgte mig, om jeg ville overtage firmaet. Det sagde jeg ja til, og inden for en måned skulle jeg så oprette CVR-nummer og have undersøgt alt. Mig, der ikke har nogen folkeskoleeksamen, skulle lige pludselig til at indbetale moms og skat, det var svært, men det går godt. Jeg kan leve af det, i hvert fald som det ser ud lige nu.

Det virker på mig

I dag vil jeg vædde på, at jeg ikke kunne finde på at lave noget kriminelt igen. Jeg ville ikke kunne få mig selv til det. Så skulle det være, fordi hele min verden væltede, og jeg mistede alt, hvad jeg har. For lige at vende tilbage til de der trin på Grenen. Dengang syntes jeg, at det var no-

get værre lort med de trininddelinger. Men i dag tror jeg faktisk, at det var med til at gøre, at jeg ikke er kriminel længere. Fordi... For at du kan få lov til noget her i verden, så skal du bevise noget over for andre mennesker. Sådan hænger verden sammen, og sådan var det ude på Grenen.

Og det med at snakke pænt og styre dit temperament. Det var nogle af de punkter, jeg skulle kunne for at komme videre. Jeg lærte også at respektere, at hvis de sagde »Johnny, nu går du lige ned på dit værelse«, så var det, fordi jeg skulle gå ned på mit værelse og sætte mig i ti minutter, måske ryge en smøg og lige tælle til halvtreds. Det var god træning, og jeg kan mærke, at det virker på mig.

Jeg kan huske, at den sidste dag, jeg var på Glesborg, da kiggede Lars Emil på mig og spurgte, »hvad tror du, du laver om 10-15 år?« Dengang sagde jeg, at »om 15 år, så arbejder jeg herude«. Men det kan jeg ikke komme til i dag, fordi jeg ikke er pædagog, og det skal man være efter den nye lov. Men sådan en som mig ville ha' været kanon at få sådan et sted hen. Jeg har selv været der, og jeg ved lige præcist, hvordan det er stå i den lortesituation, som man føler, det er, når man er dér.« ❄

CHRISTINA:

Fra bankrøveri til pædagoguddannelsen

25-årige Christina blev idømt ungdomssanktion i 2005 for bankrøveri. Inklusive vare-tægtsfængslingen var hun på Grenen i godt halvandet år. Via en HF-fagpakke er hun i dag godt i gang med pædagoguddannelsen.

Skyldfølelsen og skammen over, hvad hendes handlinger gjorde ved hendes familie, er ifølge Christina årsagen til, at hun i dag er på pædagoguddannelsen og ikke i et fængsel. Christinas beretning starter med en – mestendels – tryk barndom, der efter forældrenes skilsmisse og en flytning udviklede sig skævt.

»Min far og mor boede sammen, til jeg var 14 år. Det var med hund, campingture, ferier, bedsteforældre, onkler og kusiner, så jeg er rig på den måde, synes jeg. Min far døde for to år siden af kræft. Han var trykker og alkoholiker. Han var en fantastisk far, men når han drak, skiftede han helt. Jeg er vant til de der magtfulde mænd, der har noget at sige... Han blev gal, når jeg ikke kunne finde ud af mine lektier, og nedgjorde mig lidt. Min mor er frisk og går meget op i fitness, hun forlod ham, fordi han drak. Jeg har altid haft et tæt forhold til min mor.

Da mine forældre blev skilt, flyttede min mor og jeg op i en bebyggelse, der måske ikke er på ghettolisten, men som ligner lidt. Pludselig rendte jeg rundt med sådan nogle udebørn, der var vant til at blive smidt ud om morgenen og så måtte klare sig selv, til de kunne komme hjem om aftenen. Det var spændende, og jeg fik lov til lidt for meget af min mor, der nok havde dårlig samvittighed over skilsmis-sen. I mit gamle miljø i klassen trak jeg mig lidt, de andre piger begyndte at blive kærestes med drengene, men jeg ville hellere være drengepige, jeg følte mig ikke god nok til det andet. Jeg tror ikke, drengene så mig som en mulighed, jeg var også godt i stand.

Lide at have magten

Lige før jeg skulle konfirmeres, var jeg på konfirmand-diskotek. Nogle piger skubbede til min veninde, jeg ville forsvare hende, og vi byttede plads. Da de så skubbede til mig, vendte jeg mig i ren refleks og gav en af dem en rime-ligt god højre, så hun røg i gulvet. Lige dér fik jeg et chok, for det vidste jeg ikke, at jeg ku'. Så gik rygterne på skolen dagen efter.... Og der er en vis form for WOW, når man er 14 år og har hamret en anden i gulvet. Det begyndte jeg at

udnytte og »hjælp« dem, der blev mobbet. Så i stedet for at tiltrække fyrene, blev jeg lige som fyrene. På et tidspunkt gik det over gevind, når man kedede sig. Så blev man nær-mest glad, hvis en eller anden tilfældig, stakkels pige kom til at sige noget til en af ens veninder, for så kunne man rigtigt gå hen og hidse sig op. »Hov, nu kaldte du mig en luder,« og så slog jeg, jeg kunne godt lide at have magten.

Der var en pige, der bagtalte mig til nogle andre piger. Jeg syntes, hun lød træls, da jeg sagde, at hun skulle lade være. Så jeg tog hendes hoved og smaskede det ind i et busstoppested og slog hende et par gange. Jeg blev meldt for vold og anholdt dagen efter. Jeg erkendte det og fik en betinget dom – da var jeg 15 år.

Det meste foregik uden for skolen. Jeg har kæmpet meget med skolen, og så er det gået godt. Men det er hårdt at skulle kæmpe hele tiden. Jeg begyndte på 10. klasse, men jeg ville jo bare rende rundt og være ung, så jeg stoppede og begyndte at arbejde på McDonalds. Jeg fik også en kæreste og begyndte at ryge hash. Jeg røg faktisk mest for mig selv, det gør jeg stadig den dag i dag, der sidder jeg lige og er MIG og slapper af. De bedste skoleopgaver har jeg skrevet efter en joint. Så er der fokus, så er der ikke alle de der trælse ting, der irriterer i baggrunden af hjernen.

Tog toget til bankrøveri

Min kæreste og jeg, vi røg hash og fik ekstremt hurtigt bygget en gæld op. Pludselig skyldte vi 10.000 kr. Det var ikke noget med, at vi ville få klippet fingrene af, hvis vi ikke betalte, men vi havde jo lovet, at vi ville betale tilbage til den første. Vi startede med at lave et indbrud, men det var

slet ikke nok, vi skulle jo også ryge dén dag. Næste morgen sagde jeg bare i sjov – min daværende kæreste var tidligere dømt for bankrøveri – at »vi kunne da også bare lige lave et røveri«. Derfra er det lidt tåget, for dengang røg jeg hele tiden, men en time efter sad vi i toget mod Hornslet, hvor han havde været i plejefamilie og kendte byen. Derfra gik det vældig stærkt. Vi kom til Hornslet, min kæreste gik ind i banken, og jeg stod og ventede, vi skulle jo med toget hjem... jeg tror ikke, vi havde besluttet så meget. Lige pludselig kom min kæreste løbende, han havde fand'ne hele byen i hælene, det er en lille by, hvor man åbenbart løber efter røverne. Vi fik dem rystet af os, troede vi, og gemte os i et boligområde. Vi kunne se, at der kom politi, men vi ringede efter en taxa, og dér blev vi stoppet tyve meter længere henne ad vejen.

De halede min kæreste ud af taxaen, for det var ham, de var interesseret i. Jeg sad og løj, jeg kunne se, at han fik både håndlænker og fodlænker på, mens jeg sad med tasken med paint-ball-pistolen, tøjet og pengene. Først da jeg hørte, at min kæreste havde taget hele skylden, indrømmede jeg min skyld.

Skammen var det værste

Jeg sad i Aarhus Arrest i tre dage. Jeg var 16 år. Gangpasseren var en ung, sød fyr, der hele tiden sagde »bare rolig, nu kommer du snart på en institution«. Men jeg forstod ikke rigtigt, at det var alvor. Jeg koncentrerede mig mere om, hvor min kæreste mon var, og hvornår min mor kom og hentede mig ligesom sidste gang.

Men jeg så først min mor i retten. Jeg hilste lige på hende, men man har ikke så meget at sige, man er simpelthen så fyldt af skam. Min advokat protesterede, da de ville sendte mig i varetægt på Grenen, men jeg sagde, »lad os nu lige se, hvad det er«. Jeg troede, at man kunne rykke rundt, jeg havde jo ikke forstået noget som helst. Så jeg kom til Grenen i Grenaa, fik en morgenkåbe og blev smidt ind på et værelse, der lignede en celle. Jeg fik ikke så meget at vide, mest noget om, at de lige skulle lære en at kende, før man kom ud i fællesskabet.

Jeg tror, jeg sad i fem dage på mit værelse. Og i tre måneder i alt på den sikrede, mener jeg. Der gik rigtig lang tid, før jeg fattede, at det var virkeligt lang tid, jeg skulle være der. Da jeg fik min dom, var jeg stadig i chok, tror jeg. Der gik nogle måneder efter dommen, før jeg registrerede og virkeligt forstod, hvor lang tid to år er. Skammen var det værste...

»I dag, hvor jeg læser til pædagog – og også nu her, hvor jeg fortæller det – kæmper jeg faktisk med, at jeg gerne vil huske alle de følelser, jeg havde, mens jeg var på Grenen. Både de negative og de positive. «.

Træls tone

Der var stor forskel på pædagogerne. Der var nogle rare pædagoger og nogle knapt så rare pædagoger. Det, der gjorde det svært for mig, var, at min kæreste tidligere havde siddet på Grenen for meget grov vold mod sin eks-kæreste. Så nogle af pædagogerne dømte mig og nedgjorde mig og fortalte mig, hvor dum jeg var at have sådan en kæreste. I stedet for at hjælpe mig. Der var også nogle, der bare sagde, at »det er jeg da glad for«, når jeg fortalte, at min kæreste havde været dum i et brev til mig.

Men der var også nogle af dem, der valgte at spørge mig, »hvordan har han det?«. Det er dem, jeg hilser på den dag i dag, de var professionelle. Der kom også en gammel rockerlignende type, en af de ansatte. Han sagde ikke noget først men sad bare og kiggede på mig. Jeg tænkte »åh nej«, men så smilte han og sagde, at han »bare lige skulle se, hvem min eks var kæreste med«. Han begyndte jeg stille og roligt at snakke med. Han hjalp også, hvis der var andre ansatte, der var efter én på en lidt træls måde. Så kom han og sagde, at »jeg ved godt, at du ikke orker at feje gulvet, men du ved godt, at du er nødt til at gøre det«.

Vil gerne huske

På et tidspunkt begyndte de at tale om, at jeg snart skulle på den åbne. De fik det til at lyde meget attraktivt, så det sidste stykke tid tiggede og bad jeg jo om at blive flyttet over. Jeg glædede mig og var vildt spændt på at komme

derud, jeg havde ingen intentioner om at være modsat eller noget. Men man blev skuffet, de havde reklameret det så meget op.

Det var dejligt, at dagen blev fyldt lidt mere op, for man så rigtigt meget Søren Ryge og Tour de France på den lukkede. Men der var bare dobbelt så meget lystring på den åbne. Og først skulle man igennem et indslusningsprogram. Jeg ved ikke, om det bare er mig, men jeg syntes, det var enormt grænseoverskridende at blive sat op i et hus alene med to voksne mænd, altså pædagoger, i 24 timer, for at de kan lære dig at kende. Det var en lidt ydmygende situation, hvor man sad meget stille, selv når de forsøgte at lave det hyggeligt om aftenen. Det var jo fortsat to kolleger, der sad og hyggede sig og mig, der næsten ikke havde lyst til at bede dem om at række mig kartoflerne.

I dag, hvor jeg læser til pædagog – og også nu her, hvor jeg fortæller det – kæmper jeg faktisk med, at jeg gerne vil huske alle de følelser, jeg havde, mens jeg var på Grenen. Både de negative og de positive. Så jeg ikke glemmer dem, når jeg forhåbentlig selv en dag er blevet pædagog og får lov til at sidde over for et ungt menneske, der lige er blevet fjernet.

De gode gav plads

Dengang startede det hele meget godt. Indtil jeg begyndte at lægge mærke til alle de der ydmygelser og irettesættelser, der foregik. Jeg kunne godt lide selve systemet med, at vi skulle stå op, gå i bad, i skole etc. Men det blev til at »gør lige det« i stedet for »er du sød lige at gøre det«. Vi ved jo godt, at vi skal. Den diskussion tog jeg med dem på et tidspunkt, men der fik jeg bare besked på, at »du har ikke rigtigt noget at sige«. De kunne ikke komme ned på vores niveau og se, hvordan det var at være os.

Samtidig var der jo også gode pædagoger, og jeg forsøger virkeligt at holde fast i, hvad det var, de gjorde. Nogle kunne skælde ud, og så var vi gode venner bagefter. De kunne skælde ud på den der måde med, »hvorfor tænker du ikke lige på det og det, når du gør sådan«, i stedet for »du er dum«. Jeg tror bare, de gode pædagoger var sig selv, de havde hjertet med, og de havde prøvet nogle forskellige miljøer og gav plads til, at man ikke skulle være efter en bestemt bog for at være normal. For dem kunne man godt blive ved med at gå, som man gik, og tale, som man talte, og så stadigvæk have forstået budskabet om, at man ikke skulle være kriminel.

»Specielt når truslen om udelukkelse af fællesskabet kom, plejede jeg at klappe i. Det allermost ydmygende, jeg oplevede, var til volleyball. Jeg var ikke god til at slå bolden over nettet og sagde stille til en pædagog, at jeg ikke ville forsøge.«.

På min første orlov på Glesborg gik jeg op og betalte de 10.000 kr., jeg skyldte for hash. Dem havde jeg lånt af min far, og vi havde aftalt i min familie ikke at sige noget til Grenen eller politiet, jeg ville ikke blandes ind i noget. Men jeg var blevet skygget – eller ham, jeg skyldte penge, var blevet skygget. Jeg nægtede, det var klart. De endte med at tage mig ud af fællesskabet, fordi jeg ikke ville stikke ham. Andet kunne de ikke gøre, ekskludere mig fra fællesskabet og håne mig.

Begyndte at please

Jeg var sat i bås som min kærestes dumme ko. Grenen tvang mig til at slå op med min kæreste i et brev, som de skulle se, inden jeg sendte det. Jeg gjorde det for at få fred, for at få lov til at forlade Grenens område og for at få lov til at være med i fællesskabet. Men jeg fik jo kontakt med en anden, som jeg så bad om at skrive til min kæreste, at sådan og sådan.

Men så var jeg jo begyndt at please. Ja, nik og amen og prøve at holde sig i ro. Specielt når truslen om udelukkelse af fællesskabet kom, plejede jeg at klappe i. Det allermost ydmygende, jeg oplevede, var til volleyball. Jeg var ikke god til at slå bolden over nettet og sagde stille til en pædagog, at jeg ikke ville forsøge. Han siger, »gør det nu«, og jeg gentager, at det vil jeg ikke, står nærmest og kører tåen rundt i ring, så ydmyg er jeg. Til sidst siger han, »er der ikke noget med, at du skal have besøg af dine små kusiner i weekenden. Hvis du ikke forsøger nu, så bliver det aflyst«.

Senere på dagen hørte jeg en af de andre pædagoger – en ordentlig kleppert men så rolig af sind – råbe højt, han var meget gal over det, der var sket. Havde jeg ikke hørt ham råbe, så havde jeg også mistet tilliden til ham. Jeg ved godt, at de har nogle regler med, at de ikke må rette på hinanden foran de unge, men det har man jo bare brug for nogle gange.

Mærke selvkontrollen

Jeg tog en dag ad gangen. Jeg var godt klar over, at jeg ikke skulle hjem og spille smart igen. Jeg tog jo også 10. klasse i engelsk og tysk på VUC i Grenaa, efter at jeg var kommet op på trin tre. Og jeg kunne mærke en form for selvkontrol, da jeg en dag på en tur til Randers blev udfordret til duel af nogle tøser på gågaden. En af de andre piger fra Grenen sagde »rolig, Christina, lad være med at gøre noget, for så kommer du aldrig op på trin tre«. Lige dér kunne jeg styre det, fordi jeg ville.

Så i stedet for at bide hovedet af folk, når jeg følte mig truet, så begyndte jeg at være mere indadreagerende. Det var også lidt ubehageligt. Jeg tror egentlig aldrig, de rigtigt så min vrede på Grenen. Hele programmet handlede jo om, at du skulle aktiveres, så du ikke lavede ballade.

Jeg gik til psykolog, mens jeg var på Grenen. Hun hjalp mig til at få en dagbog, som Grenen ikke måtte åbne, heller ikke under en retssag. Det var det bedste for mig. Psykologen var skidesød, men det rigtige fristed var min dagbog. Men den blev skrevet i koder, for jeg stolede jo ikke på, at de holdt deres løfte.

Gælder om at være stærk

Efter at jeg havde taget de tiendeklassesfag inde i Grenaa, blev jeg skrevet op til HG i Aarhus. Da jeg kom ind på HG, fik jeg lov til at komme hjem lidt før tid. HG var det første og bedste, jeg lige kunne finde på for at komme hjem. Jeg vidste jo også, at jeg er skidegod til kundeservice – lige indtil kunderne bliver sure, så bliver jeg også sur.

Jeg havde en kontaktperson i den første tid, men jeg snakkede ikke med ham, kun kort om skolen. De checkede også min skolegang, om jeg passede den, og det gjorde jeg jo. Jeg blev færdig med HG'en i 2008 og startede som elev i en isenkram. Der begyndte det at gå lidt galt igen, jeg kunne ikke lide at være der, følte ikke mine ideer var gode nok. Så et par måneder før, jeg havde haft en fireårig butiksassistentuddannelse, blev jeg sygemeldt med depression og stress.

Herefter gik jeg rundt og tænkte over, hvad jeg ville. Det skulle være noget med mennesker. Min mors kæreste fortalte mig, at man kunne tage en HF fagpakke, som giver adgang til pædagoguddannelsen. Den tog jeg sidste år – dobbelt pensum i engelsk, dansk, psykologi og samfundsfag, og de andre fag er smidt væk. Og nu går jeg på pædagoguddannelsen. Det er hårdt, jeg er typen, der skal læse lektier for at kunne følge med. Men jeg klarer mig godt, jeg har jo fundet ud af, hvordan jeg skal gøre for at komme fremad. Samme regler som alle andre steder, ik'? Det gælder om at være nogenlunde stærk, så kommer man rimeligt langt.

Det kæmper jeg med, jeg er ikke professionel nok endnu. Nogle gange får jeg det svært på uddannelsen, når vi taler om institutioner for unge, der bliver jeg nødt til at lukke af. Selv om det efterhånden er lang tid siden, så sidder den der magtfordeling og ydmygelse stadig i mig. Jeg skal nok altid arbejde med, hvilke følelser, jeg har indeni. Hvis jeg kommer ud i noget, der er uretfærdigt, så kommer vreden med så voldsom en kraft, at jeg godt ved, jeg ikke kan give los.

Har lært mig noget

Jeg har været anholdt en enkelt gang siden Grenen. Der havde jeg været oppe og slå, det var næsten lige efter, at min prøveperiode med Grenen var stoppet. Det var noget tøsefnidder, der udviklede sig, fordi en eller anden pige råbte til min veninde, at »hun kunne gå hjem og bolle sin far«. Jeg når lige at tænke, at min venindes far er død, så går jeg på hende pigen. Men i retten nægter jeg mig skyldig, og de tror på mig. Derudover har der været lidt fartbøder og hash, men ikke noget vildt.

Jeg har da lært noget af Grenen, det har jeg. Jeg har lært noget gennem snakkene med de andre unge. Og jeg har lært, at det er fedt at opnå noget, at knokle og opnå noget. Men at jeg ikke er kriminel i dag, skyldes ikke så meget Grenen. Det er skyldfølelsen og skammen. Det er alle dem, det rammer, hvis jeg gør noget dumt. Den beslutning tror jeg allerede, jeg tog, da jeg blev anholdt. Så i dag er det ikke svært for mig ikke at stjæle en bil.

I dag er jeg ikke ked af, at jeg gjorde, som jeg gjorde. Jo, jeg er rigtigt ked af de slag, mine forældre fik. Men min mor har jo gudskelov overlevet det, og min far nåede at se, før han døde, at jeg ikke endte som kriminel. Jeg synes også, at jeg har fået noget ud af det, som bidrager til, hvem jeg er som menneske. Jeg føler, jeg har noget at bidrage med, når jeg forhåbentligt en dag får lov til at sidde som pædagog over for et ungt menneske. »

»Jeg har da lært noget af Grenen, det har jeg. Jeg har lært noget gennem snakkene med de andre unge. Og jeg har lært, at det er fedt at opnå noget, at knokle og opnå noget. Men at jeg ikke er kriminel i dag, skyldes ikke så meget Grenen. Det er skyldfølelsen og skammen. «

»ULLA«:

En dom og et ophold på Grenen blev starten på et nyt liv

26-årige »Ulla« fik en ungdomssanktion i 2005 for røveri. Hun var på Grenen i halvandet år og havde herefter en kontaktperson fra Grenen i et halvt år. I dag er hun sosu-hjælper ved kommunen og har planer om at læse til sygeplejerske.

Kombinationen af tremmer, omsorg og voksenkontakt på Grenen fik »Ulla« til at se, at livet rummede muligheder. Tilværelsen indtil da bestod af en alkoholiseret mor, voldelige mænd, stoffer og en dårlig omgangskreds – plus en kommune, der ifølge »Ulla« intet gjorde.

»Jeg boede nok 30-35 forskellige steder, da jeg var barn, både på børnehjem og i plejefamilier. Min mor drak, og den mand, min mor boede sammen med – min lillebrors far – var narkoman og voldelig. Min far blev skudt, da jeg var to år. Kommunen fjernede os, når det blev for slemt, og så flyttede min mor til en ny kommune og fik os hjem igen. Når min mors nye mand bankede hende for voldsomt, blev vi fjernet igen, og sådan kørte det.

Da jeg var lille, ville jeg helst være ved min mor. Selvfølgelig har jeg været i nogle plejefamilier, hvor de havde det der mere rigtige liv... Og hos en af plejefamilierne ville jeg gerne være blevet, der havde vi meget kontakt til min mor, og de hentede hende, så vi kunne være sammen. Min mor ville gerne være en god mor, tror jeg, men hun kunne ikke, hun havde psykiske problemer.

Da jeg var otte år, stak jeg af fra den plejefamilie, vi boede i. Jeg kom hjem at bo, indtil jeg var 12-13 år. Der var vi flyttet igen, og jeg gik op til den ny kommune og sagde, at jeg ikke kunne holde det ud mere. At min mor og hendes mand sloges, og at han jagede hende med kniv. På det tidspunkt gik min mor hver dag et sted hen og fik en antabus-pille, men hun kastede den op, når hun kom hjem, så det ændrede ikke noget.

På kommunen kendte de ikke vores sag, de sagde bare til mig, at det kunne de ikke gøre noget ved. Så jeg stak af hjemmefra. Noget senere var vi til møde på kommunen, de ville forsøge at finde en ny plejefamilie til mig, men indtil da skulle jeg tage hjem og sove hos min mor, sagde de. Det gjorde jeg så. Min mor var døddrukken og prøvede at hænge sig selv samme nat.

Begyndte at gå den forkerte vej

Vi boede lidt hos min moster, og så kom jeg på et børnehjem, hvor jeg ikke ville være. Jeg stak af sammen med en veninde og flyttede op til en mand, der bedøvede os med piller og tog billeder af det. Det blev han dømt for. Hjem til min mor igen, og så sendte kommunen mig ud på sådan et ridecenter, hvor ejeren havde nogle huse til børn med problemer. Jeg var 13 år, og jeg boede i et hus for mig selv, hvor damen hjalp med indkøb og fik penge af kommunen for at have mig boende.

Der kunne jeg godt lide at være, hun købte en hest til mig, og jeg begyndte at gå i skole. Samtidig snakkede jeg mere og mere med min mor. Det gik vildt for sig hjemme hos hende og alle dem, hun drak med. Jeg kunne slet ikke finde ud af tingene.

Da jeg fyldte 15 år, mente kommunen, at det var bedre, jeg kom i en ungdomsbolig inde i byen. Og derfra begyndte det at gå den forkerte vej. Indtil da var det ikke gået galt for mig, andet end at jeg havde det skidt.

De andre, der boede i ungdomsboligerne, var drenge, der lavede ballade, tog stoffer og ikke havde noget liv. De var ældre end mig. Det var meningen, at vi skulle lave nogle ting sammen, og der var også nogle pædagoger en gang imellem, men vi lavede ikke mad sammen, og ingen kontrollerede noget som helst.

Så det hele gik i vasken. Jeg stoppede med at gå i skole. Det havde jeg ellers godt kunnet lide. Men der var en lærer, der en dag bad om min mors underskrift, fordi jeg havde været fraværende dagen før – og så tror jeg egentlig ikke,

jeg kom mere. Der var også nogle af forældrene, der ikke brød sig om, at deres børn gik i klasse med sådan en som mig.

Begyndte på stoffer

Jeg havde én veninde i klassen, hvis forældre tog mig meget til sig. Jeg var meget hjemme ved dem, og de forsøgte også at forklare kommunen, at den der ungdomsbolig ikke duede. Jeg brød mig ikke om at være der, der var fester hver weekend, dørene blev sparket ind, og jeg havde det ikke godt dér.

Jeg forsøgte selvmord mange gange, spiste piller, skar i mig selv og var indlagt mange gange, men det var jo ikke, fordi jeg ville dø, jeg tror bare, jeg var frustreret. Jeg havde en budgetkonto, men jeg vidste jo ikke, hvad det var, jeg tømte den bare for alle pengene. Jeg fik ung-udeboende, tror jeg, de kaldte det, men jeg kunne ikke finde ud af mit liv. Jeg blev henvist til børnepsykiatrisk, men der var lang ventetid. Jeg kan se i mine papirer, at kommunen har skrevet, at jeg sagde nej til det, men det gjorde jeg ikke. Jeg havde bare ikke brug for et halvt års ventetid lige på det tidspunkt.

Når jeg nu ikke gik i skole, begyndte jeg at hænge ud med nogen, der heller ikke lavede noget. Indtil da havde jeg aldrig rørt stoffer, formentlig fordi jeg er vokset op med det. I lang tid tog jeg heller ikke noget, selvom de andre gjorde. Men det begyndte jeg så på og fandt ud af, at det var min måde at få det godt på. Ecstasy, kokain og amfetamin var det, jeg tog i lang tid. Og så blev det metadon, sovepiller, beroligende...

Det endte med, at de hjemgav mig til min mor, og jeg startede på sådan noget produktionsskole. Det gik heller ikke. Jeg sov rundt omkring, og samtidig kæmpede vi lidt med kommunen for at finde ud af, hvad der skulle ske. Jeg tror ikke, de vidste, hvad de skulle stille op med mig. Jeg følte mig jo som voksen, kommunen skulle i hvert fald ikke komme og sige, at jeg var et barn og bare give mig et eller andet børnehjem. Men jeg burde ikke selv have haft lov at vælge, når jeg var 15. De skulle nok have sagt til mig, at »her er et sted, og her skal du være«. Et sted med nogle voksne mennesker, der kunne lære mig, hvad der var rigtigt og forkert.

Taget af politiet

I stedet fandt jeg en kæreste, som også tog rigtigt mange stoffer. Ham flyttede jeg op til, og så kørte den jo bare der-

udaf. Jeg begyndte også at lære nogle at kende, der solgte. Jeg solgte aldrig selv, jeg hang bare ud med dem og lavede en større og større gæld og var fuldstændigt ligeglad med alt.

På et tidspunkt blev det de smarte, hårde inde i Aarhus, jeg begyndte at gå med, som krævede penge ind. Jeg var med, og jeg var hele tiden på stoffer. Jeg begyndte godt nok på lidt skole og ting, men jeg gik kun rundt med de mennesker, der tog stoffer. Jeg spiste piller, fra jeg stod op, til jeg gik i seng. Alt hvad vi kunne få fat i.

Og så var det, at jeg lige så stille begyndte på at ... ja hvad lavede jeg egentlig af kriminalitet? Jeg har jo aldrig været en, der direkte stjal, jeg var bare med de andre. Så huggede vi lige en bil og kørte lidt rundt i den. Så lavede de lidt indbrud, tømte huset hos folk, der skyldte dem penge, og jeg var med derinde. Jeg blev også taget af politiet med stoffer oppe i en lejlighed. Dengang jeg fik dom, kunne jeg se, at det stod der, men de gjorde ikke noget dengang.

Jeg var også med i bilen, da en fyr begik indbrud i kælderens på en bank, han var helt brændt af i hovedet, havde spist beroligende og sovepiller og taget ecstasy og amfetamin samtidig. Jeg blev anholdt og kom i arresten, hvor jeg blev tilset af en læge, jeg vidste ikke engang, hvem jeg selv var. Politiet sendte bud efter en kontaktperson, jeg havde. Hun kørte mig ud på et eller andet Sleep-In, hvor jeg vågnede dagen efter med blod på hænderne og uden sko, og så kunne jeg pænt tage hjem til min mor igen.

Politiet indberettede faktisk til kommunen, at de var bekymrede for mig, fordi jeg ikke var ret gammel og ikke havde en egentlig adresse. Det har jeg på skrift.

Med i bilulykke

Jeg blev indlagt på psykiatrisk afdeling, de troede, jeg havde fået en evighedspsykose, men det havde jeg nu ikke. Jeg fik også tit at vide, at jeg snart ville dø. Jeg vejede intet, var radmager og spiste ingenting.

Der var ingen konsekvenser af noget. Min mor har jo nok været bekymret, men hun sagde heller ingen ting, og når hun var hos sin kæreste, holdt vi fester. En gang kom min mor hjem en morgen, hvor der lå CD-covere over det hele med amfetamin og kokain. Vinduerne havde vi sat sorte plasticsække for, fordi vi havde siddet i to døgn, og hver gang det blev lyst, ville vi have, at det var nat, vi var helt brændt af. Og hvis jeg kom hjem til min mor med noget

fra et indbrud, så blev det bare gemt derhjemme, der var aldrig noget med, at »det må du ikke gøre«.

Jeg var med i en bilulykke, hvor vi kørte med én, der ikke havde kørekort. Vi havde været inde og lave indbrud i en vinhandel, og da vi kørte derfra, kom politiet lige pludselig kørende. Min kammerat ville ikke stoppe, og politiet jagtede os i tre kvarter. Til sidst kørte vi galt med 160 km i timen. Bilen blev totalskadet, men vi kom ikke noget alvorligt til. Jeg blev skåret med nogle glasskår og fik piskesmæld. Jeg fik taget billede og fingeraftryk af politiet, men mere skete der ikke.

I dag kan jeg slet ikke holde ud at tænke på, hvordan jeg var den gang. Men på det tidspunkt tænkte jeg ikke over noget som helst.

Hadede mændene på Grenen

Og så en dag klappede fælden for mig. Man kan sige, at jeg var på det forkerte sted på det forkerte tidspunkt, og jeg blev anholdt. Jeg kom ind i arresten at sidde. Jeg var lige fyldt 16 år. Jeg sad varetægtsfængslet i nogle uger. De måtte egentlig ikke lukke mig ud sammen med nogle af de andre. Men det var der en, der kom til, ud i sådan et bur udenfor, hvor de andre bare stod og kiggede på mig. Da blev jeg skræmt. Jeg kan også huske, at betjentene, der kom med mad, spurgte mig, om jeg havde huske at ringe til børnehaven og sige, at jeg ikke kom i dag. Jeg var jo ikke ret gammel.

Jeg bliver sigtet for en masse ting, også noget, jeg ikke havde noget med at gøre. Der var 12 punkter i alt, og jeg kan ikke engang huske, hvilke af dem jeg fik dom for. Efter et par uger kom jeg på Grenen i Grenå. I starten var det rigtigt træls. Jeg har altid haft et rigtigt træls forhold til mænd, jeg er jo vokset op med folk, der har banket min mor og har selv fået tæsk. Der var næsten kun mænd på Grenen i Grenå, så det hadede jeg, de skulle ikke komme tæt på mig.

Og det første, jeg blev spurgt om, da jeg kom derind var, om jeg havde en sprøjte i lommen eller noget, de kunne stikke sig på. Så var det ligesom ødelagt for mig. Selvfølgelig skal de spørge, men lige på det tidspunkt tænkte jeg bare, »tror I, jeg er junkie eller hvad?«, for det så jeg jo ikke mig selv som.

Så jeg lukkede mig inde på værelset og ville ikke snakke med nogen. Jeg tror, jeg nægtede at gøre noget som helst,

»Strukturen på Grenen i Grenå havde jeg det fint med. For det er jo det, jeg altid gerne har villet ha', tror jeg. Jeg kan huske, da jeg var barn og var hjemme ved nogen, hvor man fik aftensmad kl. 6 og skulle stå op kl. 7 om morgenen for at komme i skole.«

nægtede at spise, nægtede alting. På et tidspunkt lå jeg bare og skreg inde i et hjørne. De troede, jeg havde abstinenser af stoffer, fordi jeg også blev dårlig, begyndte at ryste og var ved at falde om. Men jeg var bare træt af livet, tror jeg.

Valgte ungdomssanktion

Det varede ikke så længe, så var der en af personalet, der kom ind og sad og snakkede med mig. Det var faktisk en mand, kan jeg huske, og så begyndte jeg at bløde lidt op og finde ud af, at de nok ikke er så slemme.

Jeg husker, at det var træls, at man skulle være en del af alle de andre mennesker. Og det skulle man, for ellers var det »op på dit værelse«. Det er det eneste dårlige, jeg har at sige om Grenen Grenå. At når man lige kommer ind sådan et sted, og der kører mange ting, og man venter på en dom... at man så er tvunget til at skulle ud og være sammen med fire eller fem pisseirriterende drenge, spille fodbold med dem ude i gården, lave boksemotion og hvad de ellers synes, er godt for mig, i stedet for bare at kunne være sig selv...

Strukturen på Grenen i Grenå havde jeg det fint med. For det er jo det, jeg altid gerne har villet ha', tror jeg. Jeg kan huske, da jeg var barn og var hjemme ved nogen, hvor man fik aftensmad kl. 6 og skulle stå op kl. 7 om morgenen for at komme i skole. Så selvfølgelig skulle man lære det.

I Grenå snakkede vi også om, hvad jeg havde lavet. Jeg blev spurgt, om jeg ønskede en ungdomssanktion eller en almindelig dom. Til at starte med sagde jeg bare, at jeg skulle have en almindelig dom. For jeg vidste jo godt, hvordan det er inde i fængslet, det er pissenemt at få stoffer. Og jeg vidste jo godt, at sådan foregik det i hvert fald ikke på Grenen.

Men det vendte hurtigt, lige så snart jeg var kommet over det der med at tage stoffer hver dag og havde vænnet mig til at være der og vænnet mig til de andre mennesker. De snakkede også meget om muligheder. Om hvad jeg kunne ude på den åbne, jeg kunne tage eksamen og... Og jeg ville jo gerne noget andet med mit liv. Jeg har jo hele tiden godt vidst, at det var forkert. Jeg har bedt om hjælp flere gange til at komme ud af det. Jeg har bare ikke kunnet selv, det var for svært for mig at trække mig fra alt det, jeg havde. Men at man lige pludselig kunne mærke, at der var nogen, der ville én det godt. De fik én til at tro på, at man kunne noget andet. Jeg tror, man går i den tro, at det er det liv, man har, og man kan ikke noget andet. Men når de så sidder og fortæller én, at der er jo de muligheder, at man kan også dét... Man følte sig tryk, selvom det var lidt skræmmende.

Det med stofferne... Jeg har ikke rørt det, siden jeg kom på Grenen. Jeg havde det fint nok med ikke at tage stoffer, jeg var jo ikke sammen med de mennesker mere, der tog dem, så tanken var der ikke på samme måde. Tidligere havde jeg jo ikke andre venner end dem, der tog stoffer. Jeg havde ingen normale venner – de syntes, jeg var mærkelig. Jeg kom så i retten og sagde selv, at jeg gerne ville have en ungdomssanktion. Derefter var jeg ikke ret lang tid på den sikrede, for jeg havde jo aldrig lavet noget ballade. Jeg havde én gang sagt, at jeg ikke gad deres pisse boksemotion, og at jeg ikke gad se på de andre, ellers havde der aldrig været noget. Og det er jo noget med, at du rykker op på nogle trin, mens du er der. Så jeg tror ikke, jeg var der en uge.

Sagde de gamle venner fra

Jeg kan huske den første aften på Glesborg. Jeg var sammen med to voksne i noget indslusning. Normalt har de sengetider, men vi sad bare og snakkede. Jeg fortalte om alt, hele mit liv, vi sad foran en brændeovn og snakkede og snakkede og snakkede, og klokken blev mange. Det var et godt indtryk. At der var tid til at snakke og tage sig lidt af tingene.

Efter en uges tid i indslusningen kom jeg ned i mit hus. Der var to drenge i forvejen, lidt yngre end mig og nogle pjatte-

røve. Men vi havde det hyggeligt, og det var ikke sådan pædagogisk. De behandlede os som normale mennesker, »hold din kæft« kunne de sige, sådan var det.

Så er der det med trin et, to og tre. Du skulle være en måned på hver. I starten måtte du ikke have din mobil og kun snakke med nogen, når der var en voksen med. Det er også noget med, om de kan stole på én, og om du kan komme op om morgenen. Så kom du op på trin to, hvor du måtte være alene sammen med de andre udenfor og tage nogle ture ud af huset sammen med de ansatte. På trin tre måtte du komme ud derfra. Jeg kunne egentlig godt se det smarte i de trin, de var jo nødt til at finde ud af, om man selv ville ud af det.

Vi skulle følge et skema. Det var op om morgenen og på skole eller værksted, og så var der sådan nogle aktiviteter senere, vi selv var med til at vælge. Om aftenen så man noget fjernsyn eller snakkede.

Jeg syntes, det var rigtigt rart med struktur og faste rammer, mærkeligt nok. Jeg havde jo også lyst til at vise folk, at jeg ku’ faktisk godt. De fik mig også til at tænke over tingene. Selvfølgelig sagde de, at »du skal ikke have noget med kriminalitet at gøre«, men det var ikke noget med at skubbe alle ens venner væk. De lod en selv tage valgene. Det var mig selv, der kunne sige, at »nu kan jeg godt se, at det ikke er særligt smart, at jeg har en kæreste, der tager stoffer og sidder i fængsel, når det egentlig ikke er det, jeg vil«. Og »måske skal jeg også sortere dem der fra...« Til sidst havde jeg fået sorteret alle fra og havde fået nyt nummer og havde ikke noget med nogle af de gamle venner at gøre.

Arbejde i supermarked

Allerede i Grenå, da jeg var stoppet med stoffer, var jeg begyndt at ha’ det træls med mig selv. Samtidig fik de voksne mig til at se konsekvenserne af det, jeg rendte og lavede. Så jeg hadede mig selv hver dag, og jeg gav alle skylden for, hvordan mit liv havde været – min mor, kommunen og... Så en dag på Glesborg gik jeg en tur med en af de voksne. Han sagde, at det var spild af tid at gå og ærgre sig over, hvordan tingene var sket og undskyldte dem på den måde, jeg gjorde. At det i sidste ende var mit eget valg. Det fik mig til at tænke over tingene på en ordentlig måde.

Jeg røg også op af trinnene med det samme. Jeg havde det godt og var glad for at være der. Jeg følte mig tryk, fordi der altid var nogen, jeg kunne snakke med, også om min narkogæld. For mig betød det virkeligt meget at få den ud

af verden, så jeg ikke skulle gå i den frygt, at de en dag ville finde mig. Så jeg fik lov til at betale den af, mens jeg boede på Glesborg, det er ellers ikke noget, de gør. Det var efter, at jeg havde fået arbejde.

Det med arbejdet kom, efter at jeg havde taget nogle 9. classes fag på skolen i Glesborg og efter, at jeg var kommet på trin tre. Vi handlede meget i et supermarked, hvor de havde slået et job op, som jeg fik. Butikslederen vidste godt, at jeg boede på Grenen, og at jeg havde været ude i noget skidt med stoffer.

Jeg havde næsten alle de timer, jeg kunne få i supermarkedet. Det at arbejde sammen med helt normale mennesker i en butik, gav mig troen på, at det nok skulle gå godt. Jeg var jo kommet dertil, at jeg gerne ville noget, at jeg ikke ville det andet liv. Men man havde nok stadigvæk følelsen af, at »det kan jo godt gå galt«. Jeg har altid haft svært ved at sige nej til det andet, og jeg vidste jo godt, at lå det foran mig, så... Men arbejdet i butikken gjorde, at jeg kunne se en fremtid.

Grenen havde sådan en lille bygning, hvor de lavede et par lejligheder, og den ene af dem fik jeg. Så på den måde var jeg ikke så meget en del af det deroppe, for de drenge der, de kunne godt gøre mig sindssyg nogle gange. Men det tog de også hensyn til. Hvis de havde presset mig til at skulle være en del af det hele tiden, så havde jeg ikke holdt ud at bo der. Så jeg arbejdede i butikken og blev faktisk sådan en slags mellemleder, mens jeg stadig boede i Glesborg.

Lide at hjælpe de ældre

Da jeg var færdig på Glesborg, vidste jeg, at jeg ikke skulle tilbage til Aarhus. Jeg var bange for, at det ville gå galt. Jeg ville slet ikke væk fra Glesborg, jeg havde det egentlig fint der, og det var dejlig trygt, og ... men det skulle jeg jo. Så jeg lejede et værelse tæt på det supermarked, hvor jeg arbejdede.

Jeg blev ved med at have kontakt til Grenen, efter at jeg var flyttet. Jeg fik lov til at få en kontaktperson fra Grenen i det første halve år. Og jeg kørte også lige op til Grenen, hvis der var et eller andet, eller hvis jeg ville have et råd. Jeg har altid været velkommen og altid vidst, at jeg havde dem. En af de ansatte ringer jeg stadig til, hvis der er noget. Han hjælper ligegyldigt hvad.

I de næste fem-seks år arbejdede jeg i supermarkedet. Jeg syntes, handel var vildt spændende. Jeg elskede mit ar-

bejde og mit liv i den lille by, hvor jeg boede. Jeg kendte en masse mennesker, det var skidehyggeligt. De fleste vidste, hvor jeg kom fra, men der var aldrig nogen, der spurgte. For nogle år siden tog jeg så uddannelsen som social- og sundhedshjælper. Selvom handel er spændende, så følte jeg ikke, at jeg gjorde gavn i det supermarked. I dag arbejder jeg i hjemmeplejen. Jeg har det godt, når jeg kommer hjem, jeg kan godt lide at hjælpe de ældre og føle, at jeg har gjort noget godt for andre mennesker. Jeg vil gerne læse til sygeplejerske senere, så må man også dosere medicin og have kontakt til lægerne.

Den person jeg er i dag

I dag kunne jeg ikke drømme om at stjæle så meget som et stykke tyggegummi.

Det, der gjorde forskellen for mig, var, at jeg kom et sted hen, hvor jeg ikke havde noget valg. Hvor jeg ikke bare kunne pakke mine ting og gå derfra. Dengang syntes jeg jo ikke, at der var nogen, der skulle bestemme over mig. Men i dag ville jeg da ønske, at jeg flere år før var kommet et sted hen, hvor der var nogen, der havde talt med mig om, hvad jeg egentlig gik og lavede. Så var det aldrig kommet så langt ud.

Samtidig tog de sig jo også af én. Den omsorg, den manglede jeg, den har jeg aldrig haft. De kunne sgu alle samme give et knus og et kram og trøste én, hvis man var ked af det. De havde tid til at sidde en time inde på værelset og snakke med én, hvis det var det, der var behov for. Jeg synes også, de var gode til at kigge på hver enkelt, de har ikke dømt alle ud fra, hvordan én er. De prøvede også at finde forklaringen på, hvorfor man er, som man er. Jeg har jo aldrig ønsket at gøre sådan noget, jeg har altid gerne villet noget andet.

Jeg bor sammen med min kæreste i et hus. Han ved, jeg har gået med nogle fjolser, har taget stoffer og har været langt ude. Men det er ikke noget, jeg taler om i dag, heller ikke med mine tætte veninder. Folk kan kende mig for den, jeg er i dag. Den person, jeg var i de år der, det var jo på grund af stofferne. Man er også flov over det, jeg har slet ikke lyst til at tænke på det. Den eneste grund til, at jeg alligevel fortæller det nu, er, at Grenen reddede mit liv. De er årsagen til, at jeg er, hvor jeg er i dag.«

»Ulla« hedder noget andet i virkeligheden. Efter ønske fra hende har vi valgt at ændre nogle få, konkrete ting i hendes beretning, så hun ikke kan genkendes.

»Danmark har et sted mellem 60 og 100 ungdomssanktionsforløb om året. Vi bliver nødt til at begrænse antallet af udbydere, og udbyderne skal superviseres centralt fra, så vi kan sikre kvaliteten i forløbene,« siger Grenens leder, psykolog Lars Emil Andersen.

Tryghed, ro og relationer er afgørende for langtidsholdbare forløb.

Hvad er det, der har virket, når fire ud af de ti første unge, der var i Grenens ungdomssanktionsforløb, hverken har recidiv to eller fire år efter, at de er færdige med forløbet? Og hvad er det, der er galt, når seks ud af de ti allerede inden for de første to år enten har begået alvorlig kriminalitet eller har en eller flere domme for mindre alvorlig kriminalitet bag sig?

Grenens leder, psykolog Lars Emil Andersen, reflekterer i denne artikel – og med udgangspunkt i interviewene med de fire unge – over, hvad der har virket for de fire unge, der ikke er røget tilbage i kriminalitet efter en dom til ungdomssanktion. For Lars Emil Andersen handler det blandt andet om, at de unge på Grenen konsekvent får kontakt, struktur, fasthed, varme og modige voksne, der både kan sætte grænser og give slip.

Samtidig er han ikke i tvivl om, at en anden grund til, at det er gået netop de fire unge godt, er, at de altid har haft – eller undervejs har fået opbygget – relationer til voksne, der både elsker dem og sætter grænser for dem.

Men først et par betragtninger over det faktum i CFK's statistik, at seks ud af de ti unge er faldet tilbage i kriminalitet. For Lars Emil Andersen er det et tydeligt – og meget beklageligt – tegn på, hvor langt Danmark har igen i forhold til at skabe positive og langtidsholdbare løsninger for denne gruppe af yderst marginaliserede, sårbare og kriminelle unge. En gruppe, som nogle kalder »den hårde kerne« eller »gengangerne«.

- Vi taler ikke om nogen særlig stor gruppe, for gruppen af lovlydige børn og unge bliver større og større år for år. Men vi gør det ikke godt nok i Danmark for den lille gruppe, som nogle kalder »den hårde kerne«. Det er svært for os at skabe gode resultater over tid for dem. Vi har brug for forskning knyttet til praksis. Vi har brug for nye tiltag og for en opkvalificering af socialpolitikken, siger Lars Emil Andersen.

Konkret ønsker han den samme type af specialisering, der i disse år finder sted inden for det somatiske område, hvor man jo ikke kunne drømme om at sprede meget komplicerede hjerteoperationer ud på alle landets små og store hospitaler.

- Danmark har et sted mellem 60 og 100 ungdomssanktionsforløb om året. Vi bliver nødt til at begrænse antallet af udbydere, og udbyderne skal superviseres centralt fra, så vi kan sikre kvaliteten i forløbene, siger Grenens leder. At det – set i det lys – ikke er alle ti ud af de ti ungdomssanktionsdømte unge, der indenfor kort tid er faldet tilbage i kriminalitet, men »kun« de seks af dem, kan være svært at forklare. Men Lars Emil Andersen, der på Grenen har mødt og fulgt rigtig mange unge på kanten af samfundet, har en hypotese:

- Forskellen på udfaldet synes at være, om de unge har nære relationer til andre mennesker, der elsker dem og sætter grænser for dem. Nogle af dem har haft sådanne relationer hele livet og finder undervejs tilbage til dem. Nogle får opbygget relationer under opholdet på Grenen, eller når de er udsluset fra Grenen. For den gruppe, der ikke har haft den type relationer i deres barndom og som ikke formår at få opbygget dem senere, er det meget svært ikke at falde tilbage i kriminalitet, siger Lars Emil Andersen

De fire gode forløb

Lars Emil Andersen har læst beretningerne fra de fire unge, der som nogle af de ti første fik en dom til ungdomssanktion på Grenen, og som var anbragt først på en af de sikrede og senere på en af de åbne afdelinger. Han har læst de unges egne fortællinger om, hvad der virkede for dem – og også taget dét til sig, som han kalder de »sete, sorte pletter« fra Grenens spæde start. Han har holdt beretningerne op imod institutionen, som den har udviklet sig over årene. Og ingredienserne i det gode forløb er nøjagtigt de samme i dag, som de var, da Johnny, Christina, »Ulla« og Lonnie var anbragt.

- At de her unge mennesker på hver deres måde oplever, at de får ro og tryghed ind i deres liv. At de møder nogle voksne, der sætter rammer og får dem med i nogle aktiviteter, der udvikler dem, med alle de krav og udfordringer, der nu en gang ligger i det. At de får sovet om natten og står op om morgenen. At de kommer i skole eller i arbejde. At de får indsigt i deres eget sind. Jeg er ikke et sekund i tvivl om, at det er det, der virker, siger Lars Emil Andersen.

Lars Emil Andersen har været bevæget flere gange undervejs i de unges beretninger. Som når »Ulla« fortæller, at »Der var meget varme på Grenen...(..) Der var mange jokes, brydekampe og kram, de gav altid kram«. Eller når »Ulla« siger, at »De fik én til at tro på, at man kunne noget andet. Jeg tror, man går i den tro, at det er det liv, man har, og du kan ikke noget andet«.

- Man kan ikke koge vores tilgang ned til en metode. Men man kan godt koge den ned til, at Grenens sikrede og åbne afdelinger har mennesker ansat, der er motiverede til at hjælpe. Vi kan ikke nå de unge, hvis de ikke kan mærke, at vi vil dem. Hele tiden. Så kontakten fra voksne med det rette sindelag og den tryghed, det skaber, er helt, helt afgørende, siger han.

Noget er ikke ok.

Enkelte steder i de unges beretninger har han også været flov. Fx når Christina fortæller, at en af pædagogerne truede hende med, at hun ikke fik sine kusiner at se i weekenden, hvis hun ikke gjorde, som han sagde i gymnastiksalen.

Eller når Johnny beretter, at en pædagog for at tvinge ham til at skrive en fristil på en bestemt måde holdt ham på hans værelse i flere dage.

- Det er ikke ok. Da vi startede i 2004 med de sammenhængende ungdomssanktionsforløb, var det en udfordring at rekruttere medarbejdere med relevante kompetencer, og vi var også indimellem i tvivl om præcist, hvad der var relevant. Undervejs har vi lært, at nogle typer af kompetencer passer bedre ind end andre. Vi er også undervejs blevet opmærksomme på, at nogle medarbejdere har valgt at bruge magten fordrejet. De medarbejdere, som flere af de unge beretter om, arbejder her ikke mere, siger Lars Emil Andersen.

Som i øvrigt er glad for, at de unge fortæller, at der i kritiske situationer dengang har været andre pædagoger ind over for at korrigere deres kollegers opførsel.

- Og selvfølgelig skal vi i ledelsen til stadighed være på vagt over for, om medarbejderne har evnen til at kunne regulere sig selv adækvat i forhold til de unge. Det er en evig udfordring, vi må hverken være for firkantede eller for runde, siger Lars Emil Andersen.

Det hele hænger sammen

Det overvejende billede i de unges beretninger handler dog om en institution, der i de sammenhængende forløb på afgørende vis formår at skabe forandringer i de unges liv. For Lonnie startede det – helt banalt – med, at hun på den sikrede afdeling ikke kunne få hash men til gengæld mad, struktur og en aftrapning af sin adhd-medicin – og senere udslusning til den almindelige folkeskole. For Johnny var det Grenens trindeling især i Glesborg på den åbne afdeling – altså at graden af frihed afhang af hans vilje til positiv forandring – der ifølge ham selv betød, at han kom ud af kriminalitet. For »Ulla« var det de voksne på Grenen, der for første gang i hendes liv og lige fra en start viste hende, at hun havde valgmuligheder, og som senere hjalp hende ud på arbejdsmarkedet.

- For mig hænger det hele sammen. Man kan ikke pille enkelte elementer ud, hverken trindelingen, de fællesskabsbaserede aktiviteter eller det, at vi på de Grenen gør alt, hvad vi kan, for at der ikke er stoffer. Men jeg kan da godt i de unges beretninger se et mønster, fx at vi hele tiden er opmærksomme på, hvor meget frihed den enkelte unge kan forvalte, og hvor tæt en voksenkontakt, han eller hun har behov for, siger Lars Emil Andersen.

Skærme de unge mod stoffer

Hash og andre stoffer er et stort »issue« i offentligheden, når talen falder på landets sikrede institutioner. Lars Emil Andersen kan efter eget udsagn blive stjernetosset over generaliseringer som, at det »på alle landets sikrede institutioner flyder med stoffer«. Det gør det IKKE på Grenen.

- Vi gør alt, hvad vi kan, for at de unge ikke får lov til at skade sig selv ved at indtage stoffer. Vi kan ikke afskære det 100 procent i et samfund, hvor der er stoffer overalt. Men på de sikrede afdelinger er vi sammen med de unge hele tiden, vi lader dem ikke være sammen alene på værelserne. Det er altså svært at komme til at ryge en joint, hvis du hele tiden er sammen med de voksne. Samtidig dyrker vi sport, der giver de unge et skud Dopamin, vi har alle vores aktiviteter, der giver tryghed, og vi har tilbud om misbrugs-samtaler og behandling, siger Lars Emil Andersen.

På den måde er bestræbelserne på at skærme de unge mod stofferne en del af hele tilgangen. På de åbne afdelinger sætter medarbejderne massivt ind, hvis der er mistanke om, at en ung ryger eller indtager stoffer.

- Vi skubber ikke den unge væk. Vi siger tværtimod, at så er vi nødt til at være endnu tættere på dig, også kropsligt. Vi skal kunne høre og se den unge hele tiden. På den måde er trindelingen integreret i hele tilgangen. Og vi skal hele

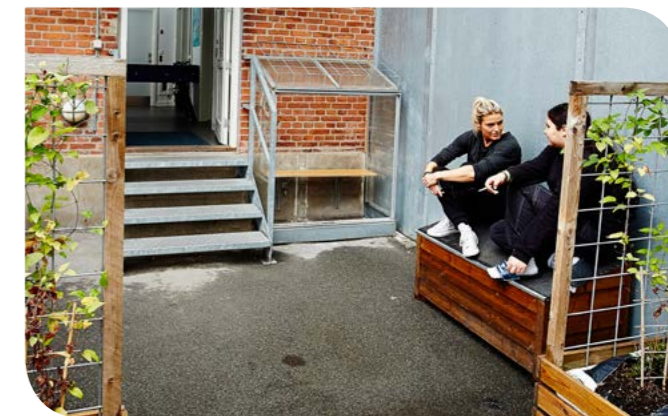
tiden spørge os selv, hvordan vi kan erstatte det, stofferne giver den unge, med noget andet, siger han.

Selvforvaltning

Hvor stoffer er et stort emne i offentligheden, er selvforvaltning et stort emne på Grenen, både i det daglige arbejde med den enkelte unge, og når Lars Emil Andersen taler om Grenens overordnede vision.

- Vi har en vision om, at de unge skal være selvstændige forvaltere af deres eget liv. Det liv, der for dem er godt, og som hverken skader dem selv eller samfundet. Vores realitetssans siger os også, at det ikke er dér, de er, når de kommer til os, siger Lars Emil Andersen.

For Grenen er spørgsmålet hver eneste gang, institutionen modtager en ung, derfor, hvor meget den unge selv kan forvalte og hvor tæt voksenkontakt, den unge skal have for ikke at falde. Om det er en sårbar ung, der træffer beslutninger, der ikke tjener dets udvikling. Om den unge – som Lonnie – på et tidspunkt kan forvalte at gå i den almindelige folkeskole. Om rammerne skal slækkes eller for en tid strammes.

Uddannede eller ej?

En af de unge siger det direkte. At de voksne, der hjalp ham bedst, ikke var dem, der havde uddannelse som pædagoger. Tværtimod. Andre af de unge er inde på noget af det samme. For Lars Emil Andersen ser diskussionen om »uddannede eller ikke-uddannede« anderledes ud.

- De unge på Grenen har brug for mennesker omkring sig, der har nogle egenskaber, du ikke kan lære på pædagogseminariet. Grænsefasthed, varme, evnen til at være i kontakten, at ville de unge og evnen til at kunne regulere sig selv adækvat i forhold til den unge, siger Lars Emil Andersen og fortsætter:

- Har de disse egenskaber plus en rigtig uddannelsesmæssig baggrund, er det selvfølgelig det bedste. Hvis jeg skal vælge, går det menneskelige forud for det uddannelsesmæssige. Når det er sagt, har vi rigtigt mange ansatte, som vi hjælper til at tage en pædagoguddannelse i disse år.

Er tremmer et gode?

For flere af de unge er opholdet på Grenens sikrede afdeling – med tremmerne, frihedsberøvelsen og den påtvungne struktur, regelmæssighed og voksenkontakt – det, de selv siger, har reddet deres liv og gjort, at de kunne profitere af de åbne afdelingers gradvise udslusning til samfundet på en ny måde. Burde flere unge på et tidligere tidspunkt i deres liv have et lignende – påtvunget – tilbud?

- I Danmark gør vi meget for udsatte børn og unge. Men vi gør det ikke godt nok over for den gruppe, der ender på institutioner som Grenen, altså de mest kriminelle, stigmatiserede, marginaliserede og sårbare. Dem er vi i Danmark forfærdeligt langt bagud i forhold til at hjælpe og skabe resultater for. De oplever brud på brud på brud. Vi burde gribe ind, før de ryger ud i kriminalitet, siger Lars Emil Andersen og fortsætter:

- Jeg ville ønske, at vi havde et samfund, hvor vi på afgrænsede og kærlige måder og langt inden, de når til en sikret afdeling, kunne tage selvbestemmelsen fra disse unge for en stund og dermed stoppe dem i deres færd. For mig ville det ikke være et overgreb. Det vi gør i dag er et »undergreb«, for vi afholder os fra at stoppe dem i at tage beslutninger, der skader dem selv. Vi skal tage omsorgen for dem på os, siger Lars Emil Andersen.

Kærlige og grænsefaste relationer

Kun fire ud af de ti første unge, der var anbragt på Grenen i deres ungdomssanktion, har sagt »ja« til at fortælle om deres liv til denne pjeces. De fire unge har alle klaret at skabe et liv med meningsfulde aktiviteter og med gode relationer til andre mennesker.

For Lars Emil Andersen er der ingen tvivl om, at det, der har båret disse fire unge igennem, er, at de gennem hele forløbet har haft – eller undervejs har fået – nogle relationer til andre mennesker, der kan lide dem, og som samtidig sætter nogle grænser for dem. Johnnys nye kæreste siger, at hun elsker ham og gerne vil være kæreste med ham, hvis han stopper med stofferne. »Ulla« får arbejde i et supermarked blandt almindelige mennesker, som hun gerne vil opretholde. Lonnie's kontaktperson er hendes livline. Christina er båret af en stor kærlighed til sin mor og far og skammen over, hvad hun har budt dem.

- Det, der skinner igennem, er, at de er sammen med nogle mennesker i dag, der tilbyder kontakt, og som sætter grænser. De har også på Grenen fået en struktur, som de den dag i dag nyder godt af. Og så er det jo heller ikke skidt, at de – som flere af dem har – etablerer relationer til institutionens medarbejdere, som de af egen fri vilje fortsætter bagefter, siger Lars Emil Andersen. ☒

Den sikrede døgninstitution Grenen
Hemmedvej 1
8585 Glesborg
www.dok.rm.dk